

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta tělesné výchovy a sportu

Diplomová práce

Změny výskytu nesportovního chování v závislosti na změnách
pravidel FIBA na příkladu NBL mužů v Česku

The Changes of Occurrence of Unsportsmanlike Behaviour
Depending on Changes of the FIBA Rules on the Example of the
National Basketball League in Czech Republic

Vedoucí diplomové práce:

PaeDr. Michael VELENSKÝ, Ph.D.

Zpracoval:

Jan MÁLEK

Praha, 2010

Změny výskytu nesportovního chování v závislosti na změnách pravidel FIBA na příkladu NBL mužů v Česku

Souhrn

Cíle práce:

Zjistit jaký vliv mají změny pravidel a snahy FIBA o tzv. clean game na výskyt nesportovního chování v NBL.

Metoda:

Model byl testován pomocí Analýzy dokumentů (obsahové analýzy). Bylo vyhodnoceno více než 1000 oficiálních dokumentů – zápis o utkání v basketbale.

Výsledky:

Vysvětlují zákonitosti výskytu nesportovního chování (především v čase). Rozebírají ovlivnitelnost nesportovního chování v basketbale formou pravidel. Navrhují, jak s fenoménem nesportovního chování bojovat.

KLÍČOVÁ SLOVA

Frustrace, emotivita, nesportovní chování, fair-play, utkání, FIBA, nesportovní chyba, technická chyba, diskvalifikující chyba.

The Changes of Occurrence of Unsportsmanlike Behaviour Depending on Changes of the FIBA Rules on the Example of the National Basketball League in Czech Republic

Summary

Objective

Find out, what effect did the changes of rules and the effort of FIBA for „clean game“ have on occurrence of unsportsmanlike behaviour.

Methods

Testing using the analyze of the documents (plot analyze). More than 1100 official NBL scoresheets were analyzed

Results

Show the actual status of unsportsmanlike behaviour occurrence (mainly in time). Try to find out how to influence the current status through the medium of rules. Suggesting possible steps to fight against such a behaviour.

KEYWORDS:

Frustration, emotivity, unsportsmanlike behaviour, fair-play, basketball match, FIBA, unsportsmanlike foul, technical foul, disqualifying foul

Touto cestou bych chtěl poděkovat panu PaedDr. Michaelu Velenskému, Ph.D. za odborné vedení práce, za praktické rady a za možnost využít jeho zkušenosti v této problematice. Dále děkuji činovníkům sekretariátu ČBF, jmenovitě Mgr. Tomáši Kaprálkovi a Ing. Zdeňku Ringsmuthovi, za ochotu zapůjčit zápisy o utkání v basketbale NBL pro konkrétní ročníky.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil jsem pouze literaturu uvedenou v seznamu bibliografické citace.

Jan Málek

Svoluji k zapůjčení své diplomové práce ke studijním účelům.

Prosím, aby byla vedena přesná evidence vypůjčovatелů, kteří musejí pramen převzaté literatury řádně citovat.

Jméno a příjmení: Číslo obč. průkazu: Datum vypůjčení: Poznámka:

Obsah

1. ÚVOD
2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE
 - 2.1. Charakteristika basketbalu v systému sportovních her
 - 2.2. Instituce dohlížející nad realizací basketbalu (zajišťující, ovlivňující)
 - 2.3. Mezinárodní dokumenty zabývající se sportovní problematikou
 - 2.4. Obecná východiska - podmínky realizace basketbalu
 - 2.5. Základní pravidla basketbalu jako sportovní hry
 - 2.6. Závazné dokumenty pro řízení NBL a ostatní soutěže v Česku
 - 2.7. Konkrétní pravidla vztahující se k sledované problematice
 - 2.8. Filosofická a etická východiska
 - 2.9. Východiska obecné psychologie
 - 2.10. Sportovní psychologie
3. CÍLE A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY
 - 3.1. Oblast výzkumu
 - 3.2. Cíl práce
 - 3.3. Úkoly práce
 - 3.4. Hypotézy
 - 3.5. Metodika
 - 3.5.1. Popis sledovaného/výzkumného souboru
 - 3.5.2. Použité metody
 - 3.5.3. Statistické zpracování
 - 3.5.4. Sběr dat
 - 3.5.5. Analýza dat
4. VÝSLEDKY VÝZKUMU
5. DISKUSE
6. ZÁVĚRY
7. SEZNAM LITERATURY

Seznam použitých symbolů a zkratek

ČBF – česká basketbalová federace

ČABR – česká asociace basketbalových rozhodčích

ALK – asociace ligových klubů

NCH – nesportovní chování

U – unsportsmanlike foul, nesportovní chyba (někdy též U-chyba)

TCH – technická chyba (v grafech a tabulkách T, či T-chyba)

DCH – diskvalifikující chyba (také D, či D-chyba)

NBL – Národní basketbalová liga

ZČ – základní část

1. ÚVOD

Sportovní odvětví obecně procházejí v posledních cca 30 letech výrazným vývojem a basketbal není výjimkou. Sport reflektuje vývoj soudobé společnosti. Vztah mezi sportem a společností můžeme přirovnat symbióze. To mimo jiné znamená, že obě strany mají z tohoto vztahu přínos, jedna ovlivňuje druhou. V tomto případě se ale nabízí otázka, jak se tento přínos projevuje, jestli nemá tento přínos negativní dopady.

Význam pohybu pro zdraví je prokazatelný, což potvrzuje řada výzkumů, v zásadě pak můžeme tvrdit, že pohyb je jedním ze základních projevů živých organismů. Tímto vztahem je tedy v podstatě řečeno, že není život bez pohybu a naopak.

Formy realizace pohybu jsou rozmanité. Předmětem práce je však sportovní hra basketbal, konkrétně pak jeho elitní forma na příkladě nejvyšší klubové basketbalové soutěže v Česku, jejíž oficiální název zní Mattoni Národní basketbalová liga.

Jak už bylo řečeno, sportovní hry odráží některé aspekty, charakteristické pro současnou společnost.

Jedním z rysu pohybových her je její soutěžní charakter, tedy že jedna strana se snaží získat převahu a zvítězit nad soupeřem. Tzn., že cílem sportovců je vyhrávat, být lepší. Vítězství je symbolem úspěchu, prohra značí neúspěch. Spolu s úspěchem pak „kráčí“ sláva a bohatství. Co jsme ochotni podstoupit, abychom zvítězili?

Zakladatel novodobé olympijské myšlenky Pierre de Coubertin (1863 – 1937) by byl jistě překvapen formou dnešního soupeření a soutěžení. Jeho nesmrtelný výrok: „Není důležité vyhrát, ale zúčastnit se.“, se mnohdy z dnešního pohledu musí přeformulovat tak, že „není důležité se zúčastnit, ale především vyhrát“.

Celosvětovým problémem se stává lhostejnost k morálním hodnotám a touha po vítězství „za každou cenu“. Snahou mezinárodních a národních organizací a sportovních federací je propagování FAIR PLAY a eliminace nesportovních projevů.

Nebezpečnost nesportovního chování spatřujeme v několika směrech. Zaprvé to mohou být nepatřičné obranné zákroky, tzv. hrubé fauly. Jejich cílem může být vystrašení, v krajních případech až zranění soupeře. Dále se pak objevují xenofobní a rasistické projevy. Problematická je také otázka dopingu. Hlavní důraz pak klademe na výchovnou roli, již sportovci zastávají, a bylo by příhodné, kdyby si to také uvědomovali. Početným pozorovatelem NBL jsou děti a mládež, tedy zásadě mladí basketbalisté, kteří zde sledují své vzory a ty se pak budou snažit napodobovat. Je proto

nežádoucí, aby byli svědky „beztrestných“ nesportovních projevů. Samozřejmě by bylo žádoucí, aby nebyli svědky žádného nesportovního chování. To se zdá být v tuto chvíli utopickou myšlenkou.

Cílem této práce je sledovat výskyt nesportovního chování v basketbalových utkáních. Nutno dodat, že se jedná o podchycené, či lépe řečeno potrestané NCH. Odpovědnost nad dodržováním pravidel mají na starost řádně proškolení a kvalifikovaní rozhodčí.

Jak už bylo řečeno, snahou mezinárodních federací je potírat NCH. Naším úkolem je zjistit, jak se v průběhu 4 sezon (od 06/07 po 09/10) měnil výskyt nesportovního chování, odvodit zákonitosti jeho výskytu, posoudit významnost změny pravidel.

Je rovněž naší snahou pomocí syntézy informací z rozmanitých zdrojů problematiku NCH správně popsat a především relevantně zdůvodnit dle konvenčních teorií jeho výskyt.

2. TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

Abychom správně porozuměli problematice NCH v basketbale, je nutné postupovat od obecných po ryze specifické aspekty, které jeho výskyt mohou podmiňovat.

2.1.Charakteristika basketbalu v systému sportovních her

Pojem sport je odvozován od latinského disportare, což znamená rozptylovat se, bavit se (ARGAJ, 2007). Sportem se rozumí všechny formy tělesné činnosti, jejichž cílem je projevení, či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, nebo dosažení výkonu v soutěžích na všech úrovních (Evropská charta o sportu, 1992).

Sportovní hra je podle SLOVÍKA (1993) soutěživá činnost družstev či jednotlivců v ovládání předmětu hry v neustále se měnících herních situacích, za stejných podmínek a podle stejných pravidel, se snahou dokázat svou převahu nad soupeřem.

Sportovní hru chápeme také jako pohybovou činnost dvou stran, které jsou v neustálém současném vztahu a potřebují se – jedna strana nemůže existovat bez druhé a obě strany usilují o dosažení stejného, avšak neslučitelného cíle (prokázat svou převahu – skóre). Soupeří-li proti sobě jednotlivci, mluvíme o individuální sportovní hře, v případě družstev se jedná o týmovou sportovní hru (DOBRÝ, 1988).

Určující kritéria sportovních her dle ARGAJE (2007):

- Ustálený název hry
- Pravidly určený námět hry, předmět hry a terč hry
- Přesně definovaná pravidla hry
- Pravidelné soutěže národního a mezinárodního charakteru
- Mezinárodní řídicí orgány, národní a mezinárodní federace
- Společné znaky děje hry

Dle systematiky sportovních her od SLOVÍKA (1993), basketbal patří do kategorie sportovních her s přímými souboji hráčů. Podle TOMAJKA (1998) pak patří do skupiny brankových pohybových her, kde je k vítězství potřeba dopravit míč vícekrát do soupeřovy branky.

Výkon v týmových sportovních hrách vytvářejí dílčí individuální herní výkony, které pak společně vytvářejí týmový herní výkon. Navenek se sportovní hra v utkání jeví jako specifická pohybová aktivita, složená z individuálních pohybových aktů, odlišujících se vnější formou a zaměřením na řešení specifických herních úloh. Herní činnosti jednotlivce chápeme jako jednotlivé pohybové akty, v označení pak vyjadřujeme jejich herní účel (obraně x útočné). Zvláštnosti odlišující sportovní hry od ostatních sportovních odvětví jsou v komunikační, emoční a vztahové dimenzi herních činností jednotlivce (DOBRÝ, 1988).

Pro týmový herní výkon (DOBRÝ, SEMIGINOVSKÝ, 1988) jsou příznačné antagonisté projevy, na jedné straně jde o kooperaci (spolupráce hráčů ve snaze dosáhnout společného cíle), na straně druhé o kompetici (bránění soupeři v dosažení cíle).

Splnění určujících kritérií pro sportovní hru (viz výše)

- Prosinec 1891 – počátek datování basketbalu, stanovení pravidel Dr. Jamesem Naismithem v USA (www.fiba.com); pro basketbal se u nás užívá český ekvivalent „košíková“, tento pojem však v poslední době ustupuje do pozadí
- Pravidla basketbalu FIBA přesně definují počet hráčů, velikost hřiště a jeho vybavení, basketbalový míč jako předmět hry a jeho specifika pro věkové kategorie, způsoby realizace pohybu s míčem i cíl hry, jímž je hodit míč do soupeřova koše (seshora)
- Pro basketbal existují 4 základní verze pravidel, mezinárodní pravidla FIBA a pravidla severoamerických soutěží NBA, WNBA, NCAA
- Řídící orgány a federace: FIBA jako mezinárodní basketbalová federace, Česká basketbalová federace ČBF, Asociace (prvo)ligových klubů (bližší specifikace níže)

- Společné znaky děje hry – soupeření dvou stran o dosažení společného, ale neslučitelného cíle; situačnost; možnosti alternativních řešení herních situace

2.2. Instituce dohlížející nad realizací basketbalu (zajišťující, ovlivňující)

Stručný přehled fakt o mezinárodní basketbalové federaci z fiba (FIBA Quick facts)

Zkratka FIBA pochází z francouzského Fédération Internationale de Basketball Amateur. Slovo „amateur“ bylo vypuštěno roku 1986. Poslední písmeno zkratky pak bylo zachováno z důvodu tradice, oficiální (současný) název tedy zní Fédération Internationale de Basketball.

FIBA je nezávislá asociace tvořená 213 národními federacemi celého světa. Mezi její úkoly patří:

- Ustanovování oficiálních basketbalových pravidel, specifikace sportovního vybavení a sportovního zařízení a všech vnitřních exekutivních regulací, jež musí být dodrženy na všech mezinárodních a olympijských soutěžích, pro které FIBA ustanovuje systém soutěží.
- Dále pak řídí a zajišťuje setkání pro mezinárodní rozhodčí, reguluje přestupy hráčů mezi jednotlivými státy a řídí a zajišťuje všechny mezinárodní soutěže.

Podle celosvětové studie od Roper Starch Worldwide z dubna 1997, založené na 35k interview, bylo zjištěno, že 11% světa hraje basketbal a ten že dokonce nahradil fotbal na pomyslné pozici nejpoblárnějšího sportu v regionu Asie a Austrálie a směřuje k překonání fotbalu (v popularitě) celosvětově.

Klíčová data a historické mezníky basketbalu a mezinárodní basketbalové federace

- 18. června 1932 vzniká FIBA - založena 8 státy, mezi nimiž je i Československo
- V Berlíně roku 1936 je basketbal poprvé součástí XI. letních olympijských her
- 1989 kongres FIBA rozhodl o zrušení rozlišování na amatéry a profesionály a poskytl tak všem hráčům basketbalu oprávnění k účasti na soutěžích FIBA

- V roce 1992 první účast profesionálů na OH v Barceloně

Stručné informace o **České basketbalové federaci** (Stanovy ČBF)

ČBF je sportovní institucí s celostátní působností, která jedná a vystupuje vlastním jménem dle stanov ČBF. ČBF zastupuje české basketbalové hnutí ve FIBA a při ČOV. Také odpovídá za přípravu a zabezpečení reprezentačních složek všech kategorií.

Základním posláním a cílem ČBF je péče o všestranný rozvoj basketbalu v Česku. ČBF organizuje basketbalové soutěže na území ČR a zastupuje a hájí zájmy našeho basketbalu v mezinárodních sportovních organizacích.

ALK – asociace ligových klubů je výborem ČBF (v souladu se soutěžním řádem) pověřena řízením NBL. ALK je nedílnou součástí ČBF. ALK navrhuje hrací systém prvoligové soutěže mužů a určuje počet účastníků soutěže, postupové a sestupové klíče, podmínky účasti v NBL. ALK schvaluje sazebník pokut a trestů pro NBL a schvaluje též změny řádů ČBF s platností pouze pro NBL (stanovy ALK).

2.3. Mezinárodní dokumenty zabývající se sportovní problematikou

Bílá kniha o sportu (strategický dokument EU) zdůrazňuje fakt, že se objevily nové hrozby a překážky, kterým sport v EU musí čelit. To jsou komerční tlaky, bezohledné využívání mladých hráčů, doping, rasismus, násilí, korupce a praní špinavých peněz.

Sport na druhé straně může usnadnit integraci migrujících osob a osob cizího původu do společnosti a podpořit zároveň mezikulturní dialog. Rychlý postup při vystavování víz a vybavování přistěhovaleckých formalit, zejména v případě elitních sportovců ze zemí mimo EU, chápe jako důležitý prvek pro zvýšení mezinárodní atraktivnosti EU.

Kromě pokračujícího procesu uzavírání dohod o zjednodušení vízového režimu pro třetí země a konsolidace vízového režimu uplatnitelného pro členy olympijské rodiny

během olympijských her klade též požadavek k EU, aby byly vylepšeny mechanismy přijímání sportovců ze třetích zemí.

Také **Evropská charta sportu** si klade za cíl chránit a rozvíjet etické základy sportu, jakož i lidskou důstojnost a bezpečnost těch, kteří se sportovních činností účastní. Dále ochranu sportu a sportovců před veškerým zneužíváním, které sleduje politické, komerční a finanční cíle a před zneužíváním a hanobením sportu a sportovců prostřednictvím drog.

Kodex sportovní etiky klade hlavní důraz na fair play, což podle něj nezahrnuje pouhé respektování pravidel, ale nese v sobě i pojmy přátelství, respektování soupeře a sportovního ducha. Fair play je způsobem myšlení, nikoliv pouhým chováním. Podvádění, umění působit lstí i při respektování pravidel, doping, násilí (včetně verbálního), nečestné chování, nerovnost šancí, nadměrná komercializace, korupce – to vše je v opozici s principy fair play a je stále aktuální problematikou.

Dle kodexu je sport společensko-kulturní činnost, která je přínosem pro společnost a přátelství mezi národy pod podmínkou, že je provozována čestně. Takto praktikovaná činnost má člověku umožnit poznat sebe sama, lépe se projevit a zdokonalovat sebe sama, neboť sport je prostředkem společenské interakce, zdrojem radosti a potěšení a má přinášet zdraví a blaho.

Zároveň pak ukládá odpovědnost sportovním organizacím za rozšíření jasných směrnic, vymezujících chování a jednání, jež je v souladu nebo rozporu s etikou, za uplatňování jasných a přiměřených pobídkových nebo sankčních postupů ve všech formách a na všech úrovních účasti sportu. Dále pak dbát, aby veškerá rozhodnutí byla v souladu s kodexem sportovní etiky. Za důležité pak shledáváme zavedení a uplatňování systémů, které vedle úspěchů v soutěžích skýtají i možnost odměny fair play a osobního přístupu. Nelze přehlédnout ani význam spolupráce s novináři, tzn. poskytování pomoci a podpory, aby mohli oceňovat správně chování.

Kampaň FIBA za „čistou“ hru (**Clean game campaign**). Společně s mezinárodním olympijským výběrem (MOV) a světovou anti-dopingovou agenturou vede FIBA boj proti dopingům v basketbale, organizuje dopingové kontroly při svých akcích a vede osvětovou kampaň.

Doping je v kampani definován jako použití látek nebo metod k zvýšení výkonnosti. Nese s sebou zdravotní rizika a je v rozporu se sportovní etikou. Doping se rovněž týká osob podněcujících a podporujících jeho užívání.

Již samotná existence všech výše uvedených dokumentů musela být podmíněna nikoliv ojedinělými případy, jichž se problematika týká. Rovněž to znamená, že problémy současného sportu jsou aktuální a je nutné podílet se na jejich omezování, či odstraňování. Je zřejmé, že současný stav svým způsobem reflektuje celospolečenské trendy. I proto jsou snahy obratu „k lepšímu“ tak problematické, pozvolné a dlouhodobé, protože je těžké prosazovat principy fair play, když „celá“ společnost, zdá se, jedná v rozporu s nimi.

2.4. Obecná východiska - podmínky realizace basketbalu

Vztahová dimenze vyplývá z pravidel SH, vydávaných příslušnými většinou mezinárodními federacemi. Pravidla představují souhrn předpisů, práv, zákazů a povinností (DOBŘÝ, 1988).

Originální pravidla od zakladatele hry „Basket Ball“, **Dr. Jamese Naismitha**, měla 13 bodů a od těch současných se značně lišila. Za zmínku stojí (s ohledem na zaměření této práce) páté pravidlo: Není dovoleno strkání, tlačení, držení, podrážení, či udeření soupeře, při prvním porušení je toto posouzeno jako foul (a zaznamenáno). Při opakovaném provinění je hráč vyloučen do té doby, než soupeř vstřelí koš. V případě evidentního úmyslu zranit hráče je provinilec diskvalifikován bez možnosti družstva vystřídat. Další zajímavostí bylo střídání, ten kdo vystřídá, se nemůže znovu vrátit zpět do hry (STRÖHER, 2001).

Úkolem „strážců“ hry (pozn. autora: překlad „*guardians of the game*“) odjakživa bylo ujistit se, že sport zůstane co možná nejatraktivnější pro diváky, zatímco umožní hráčům a trenérům co možná nejvyšší svobodu (FIBA - Historie basketbalových pravidel).

Jak uvádí VELENSKÝ (2008), úpravy pravidel mají zajistit vyšší objektivitu rozhodování utkání a eliminovat sporná místa ve výkladu. Dále také zajistit plynulost utkání a vymýtit „nezdravou“ agresivitu (nebezpečnou hru).

Vývoj basketbalu můžeme sledovat ve dvou sférách. Zaprvé v závislosti na společensko-ekonomických trendech. Zadruhé v samotném pojetí sportovní hry – změny pojetí herního výkonu. Důležité faktory, jež se na urychleném vývoji basketbalu koncem 80.let 20.století podílely, jsou globalizace, komercializace a medializace a rovněž medikalizace. (VELENSKÝ tamtéž)

VELENSKÝ (2003) odkazuje na výzkum (SLEPIČKA, SLEPIČKOVÁ, 1999), jehož výsledky nasvědčují tomu, že informace, vědomosti a poznatky spojené s pozitivními hodnotami sportu se k mládeži dostávají spíše sporadicky. Sdělovací prostředky často prezentují pouze divácky atraktivní akce, jež často obsahují nesportovní projevy, či prohřešky proti fair play.

Vymezení etických norem v basketbale je realizováno existencí pravidel. Ty lze obecně definovat jako formální normy (závazné), které vymezují očekávané a standardizované chování jejich účastníků (VELENSKÝ, 1993 s odkazem na BURIÁNKA, 1996).

VELENSKÝ (1993) dále konstatuje, že basketbal je jednou z mála sportovních her, ve které dochází kontinuálně k oficiálním změnám (obměnám) jednotlivých článků a ustanovení.

V nejobecnějším pohledu můžeme vydělit dva základní typy porušení pravidel v basketbale. To jsou přestupky a chyby. **Přestupky** nastávají v okamžiku porušení některých časoprostorových kritérií (souvisejících s předmětem hry) stanovených pravidly. Sankcí pro družstvo je (až na výjimku – srážení) přidělení míče k vhazování za postranní čarou soupeři. Přestupky mohou vyvolat pocity „křivdy“, které mohou vyústit v podobě nesportovního chování.

Chyby jsou v zásadě prohřešky, ke kterým dochází v důsledku nedovolených kontaktů hráčů během utkání. Každá chyba se zaznamenává do zápisu o utkání v basketbale, jedná-li se o chybu hráče, tak ke konkrétnímu hráči. Hráč může bez

osobního trestu „nasbírat“ 4 osobní chyby, či technické chyby (v jednom utkání beztrestně, 5. chyba však znamená vyloučení ze hry, ve formě povinného střídání. Pro každé hrací období je pro družstvo stanoven limit 4 osobních chyb hráčů, které nejsou trestány v podobě trestných hodů (TH). Každá následující osobní chyba přiděluje soupeři 2, případně 3 TH. V případě osobní chyby při střelbě následuje příslušný počet TH bez ohledu na aktuální počet chyb družstva. Pravidla tedy rozlišují 4 druhy chyb:

- Osobní chyba (personal foul) - způsobená nedovoleným kontaktem se soupeřem
- Nesportovní chyba (unsportsmanlike foul) – tedy hrubý foul, či foul bez zřetelné snahy hrát na míč
- Technická chyba (technical foul) – nekontaktní provinění, zpravidla se jedná o projevy nesportovního chování (mluvení, gestikulace apod.)
- Diskvalifikující chyba (disqualifying foul) – zpravidla hrubé nesportovní chování (napadení soupeře, či rozhodčího, urážka rozhodčího)

Klasifikace sportovních norem (MACÁK, HOŠEK, 1989) jako nároků skupiny na chování svých členů. Jejich dodržování skupina odměňuje a nedodržování trestá. Normy třídíme např. dle stupně závaznosti.

První, nejméně závazná norma, je úroveň **zvyků**. Např. bontón dodržovaný skupinou, jehož dodržování má vztah k vývoji interpersonálních vztahů. Jedná se o skutečné způsoby chování, které podmiňují neformální vztah.

Druhou úrovní závaznosti jsou obyčeje – dimenze morálnost x nemorálnost. Dle VELENSKÉHO (2003) se v basketbale projevuje tím, jak účastníci soupeření přijímají rozhodnutí o porušení pravidel. Nebo také ochotu přiznat se při sporných situacích (rozhodnutích), což se v duchu fair play předpokládá.

Další skupinou norem jsou **zákony**, jež jsou stanoveny pravidly a jsou trestány dle charakteru provinění.

Poslední úrovní skupinových norem jsou **tabu**, subjektivně vymezené jako „možné x nemožné“. Sem patří hrubé násilí vůči rozhodčím, divákům, soupeřům, či dokonce spoluhráčům a trenérům. Tresty za takové provinění jsou jak oficiální (disciplinární trest), tak i neformální (odmítnutí vlastní sociální skupinou). Tato skupina obecně představuje projevy NCH, které se v práci kvantifikují – tedy U/T/D.

Utkání bývá definováno jako základní způsob realizace sportovní hry.

2.5. Základní pravidla basketbalu jako sportovní hry

První pravidla FIBA vycházejí v roce jejího vzniku 1932. Už v těchto pravidlech se můžeme dočíst, že basketbal je teoreticky „bezkontaktní hra“ a že kontakty jsou ve větší míře trestány. Přesto však může dojít k situaci, kdy kontakt není foul. Jedná se např. o situaci, kdy se srazí dva hráči bojující o míč (bez viditelného záměru), což není považováno za foul, ale za „nehodu“ (STRÖHER, 2001).

Výrazný předěl shledáváme v představení a povinném zavedení systému 3 rozhodčích v roce 2004, to znamená od herního období 04/05. Do té doby rozhodovali 2 rozhodčí (FIBA – Historie basketbalových pravidel).

Pravidla basketbalu 2008 definují **utkání** takto: Basketbal hrají dvě družstva o pěti hráčích. Cílem každého družstva je hodit míč do soupeřova koše a zabránit soupeři, aby získal míč pod kontrolu nebo dosáhl koše. Vítězem utkání je to družstvo, které docílilo větší počet bodů na konci hrací doby. Utkání je řízeno rozhodčími, rozhodčími u stolku a komisařem, pokud je přítomen.

Prostor vymezený pro pohyb hráčů (basketbalové hřiště) má rozměry 28x15m. Je třeba si uvědomit, že při postupném útoku se 10 hráčů (5 útočníků, 5 obránců) pohybuje na ploše 14x15m – v přední části hřiště. Družstvo, které má živý míč pod kontrolou v době, kdy čas hry běží, má pouze 8s na to dostat se s míčem do přední části, jinak se dopustí přestupku. V přední části hřiště se rovněž nachází vymezené území, dle pravidel platných do roku 2010 tvaru lichoběžníku s obsahem cca 28m². V tomto území je regulován pohyb útočníků z našeho pohledu velice kontroverzním pravidlem 3 sekund. To nám dokládá, že prostor pro pohyb hráčů je stísněný a nutně dochází ke kontaktům mezi obránci a útočníky, při realizaci jejich specifických herních činností.

2.6. Závazné dokumenty pro řízení NBL a ostatní soutěže v Česku

Sportovně technické dokumenty stanovené soutěžním řádem ČBF

- 1) Pravidla basketbalu FIBA
- 2) Soutěžní řád
- 3) Licenční řád
- 4) Směrnice o startu zahraničních hráčů
- 5) Přestupní řád
- 6) Disciplinární řád
- 7) Rozpisy soutěží
- 8) Zprávy řídicích orgánů o průběhu jimi řízených soutěží
- 9) Ekonomická ustanovení ČBF
- 10) Trenérský řád
- 11) Řády a směrnice schválené příslušnými orgány pro soutěže NBL a ŽBL

NBL se řídí Soutěžním řádem ČBF, Rozpisem NBL pro příslušné období, Sportovně technickými podmínkami pro účast v soutěži, Pravidly basketbalu a ostatními sportovně technickými dokumenty ČBF. Řízením soutěže pověřuje výbor ČBF Asociaci ligových klubů, která pro řízení soutěže vydává dokument - Sportovně technické podmínky pro účast v soutěži (Stanovy ALK).

Důležité body všeobecného ustanovení z Rozpisu NBL pro hrací období 08/09 a 09/10

- Počet startujících družstev stanoven na 12, vítěz NBL získává titul Mistr ČR. Družstvo, které se umístí na 12.příčce, přímo sestupuje. Naopak právo na účast v NBL získává vítěz I.ligy mužů (a s ním případné právo převodu)
- Povinností klubů je zabezpečit lékařské prohlídky a vést jejich evidenci
- Rozpisem stanovenou podmínkou pro zařazení hráče na soupisku je: „*předložení licence hráče a podepsané Deklarace o dopingu každým hráčem samostatně.*“
- Limit zahraničních hráčů na soupisce družstev není omezen, ale z mimoevropských zemí mohou být uvedeni max. 3 hráči. Do utkání pak může zasáhnout max. 7 zahraničních hráčů, z toho 3 mimo EU
 - Zde je změna oproti rozpisu pro období 08/09, kde mohlo být uvedeno do zápisu o utkání 8 zahraničních hráčů

- rovněž stanoveno, že uvedení více jak 6ti zahraničních hráčů na soupisku (tj. 7 a více) , musí být uhrazena ČBF příslušná částka – (za 7. = 50 000,- Kč a za 8. a každého dalšího 100 000,- Kč)
- utkání řídí 3 rozhodčí a je přítomen rovněž komisař utkání
- z přílohy B (Pravidla o dopingové kontrole) pak stojí za zmínku povinnost podrobit se dopingové zkoušce na základě výzvy dopingovým komisařem (při soutěži i mimo soutěž). Odmítnutí, či nedostavení se je postihováno stejně jako doping
- v případě zjištěného dopingu se postupuje dle platných směrnic pro kontrolu a postih dopingu ADV ČR

Sledované období 06/07 a 07/08 se hrálo podle pravidel FIBA z roku 2004, ročníky 08/09 a 09/10 se hrály dle pravidel FIBA z roku 2008.

Rozhodčí jsou institucionální praxí pověřeni, aby objektivně dohlíželi na dodržování pravidel v soutěžích (VELENSKÝ, 2003). Rozhodčí v NBL absolvují během sezóny 3 povinné semináře. Úkolem těchto seminářů jsou výklady nových pravidel a jejich interpretace, sjednotit se na postupech, rozebrat chyby (často s důrazem na sebereflexi), ke kterým v předchozím průběhu soutěže došlo. Národní školitel FIBA pro Česko seznamuje se současnými trendy, formou videorozborů a následné diskuse se konkrétní basketbalové situace analyzují (správnost, nesprávnost, výklad, rozbor chyb). Velký důraz je kladen na mechaniku rozhodování. Špatné postavení (či pohyb) rozhodčího je považován za hlavní příčinu chybných verdiktů. Na závěr těchto seminářů se píše test z pravidel (zpravidla 25 otázek – ano x ne).

Práva a povinnosti rozhodčích jsou stanoveny pravidly basketbalu a soutěžním řádem.

2.7. Konkrétní pravidla vztahující se k sledované problematice

Pravidla chování stanovená pravidly basketbalu (Pravidla basketbalu 2008)

- Správné vedení utkání vyžaduje plnou a loajální spolupráci všech členů obou družstev (hráčů, náhradníků, trenérů, asistentů, vyloučených hráčů a osob doprovázejících) s rozhodčími, s rozhodčími u stolku a komisařem.
- Obě družstva jsou oprávněna učinit vše k dosažení vítězství, ale pouze ve sportovním duchu a ve smyslu fair play.
- Jakékoli úmyslné nebo opakované porušení této spolupráce nebo sportovního ducha těchto pravidel se považuje za technickou chybu.
- Rozhodčí může zabránit technickým chybám varováním členů družstev nebo dokonce přehlédnutím malých technických porušení administrativního charakteru, které jsou jasně neúmyslné a nemají přímý vliv na hru, pokud ovšem se neopakuje stejné provinění po varování.

Nesportovní chyba (unsportsmanlike foul) - U

- Je osobní chyba hráče, která podle mínění rozhodčího není dovoleným pokusem hrát přímo na míč v rámci ducha a smyslu pravidel.
- Pokud hráč **nemá snahu hrát na míč** a dojde k dotyku, nebo ve snaze hrát míčem hráč zaviní nadměrný dotyk (hrubý foul) je to nesportovní chyba.
- Změna v pravidlech 2008, pokud bránící hráč ve snaze zabránit rychlému protiútoku způsobí **kontakt** s útočníkem ze zadu nebo z boku, a jestliže mezi útočícím hráčem a košem není žádný další obránce, pak takový kontakt musí být posouzen jako nesportovní chyba.

Trest za nesportovní chybu - 2 trestné hody (TH) pro faulovaného hráče a opětovné držení míče pro družstvo, v případě faulu na úspěšně střílejícího hráče se hodnota koše počítá a je přisouzen 1 dodatečný TH.

Diskvalifikační chyba (disqualifying foul) - DCH

- Je výrazně nesportovní chování hráče, náhradníka, vyloučeného hráče, trenéra, asistenta nebo osoby doprovázející.

Trest v případě kontaktní DCH – 2 TH pro faulovaného hráče a následně opětovné držení míče pro družstvo. V případě nekontaktní DCH – 2 TH pro hráče určeného trenérem postiženého družstva a následně opětovné držení míče pro družstvo. Osoba, která se dopustila DCH je diskvalifikována.

Diskvalifikovaná osoba má povinnost odebrat se **do šatny** svého družstva a zde setrvat do konce utkání, příp. smí požádat rozhodčí o svolení opustit budovu.

Hráč či trenér je diskvalifikován (bez udělení DCH)

- pokud se hráč dopustí v utkání 2 U
- pokud se trenér dopustí 2 technických chyb (TCH) klasifikovaných jako TCH C (couch), nebo 3 TCH klasifikovaných jako TCH B (bench), nebo jejich kombinací

Pravidla rovněž obsahují článek o **násilí**

Násilné činy se mohou vyskytnout během utkání v rozporu se sportovním duchem a fair play. Musí být okamžitě zastaveny rozhodčími a, je-li to nutné, silami odpovědnými za udržování veřejného pořádku.

Členové družstva, kteří se dopustí hrubých agresivních činů vůči soupeři nebo rozhodčím, musí být okamžitě ze hry diskvalifikováni. První rozhodčí musí hlásit incident orgánům za soutěž odpovědným.

Orgány veřejného pořádku mohou vstoupit na hřiště pouze na požádání rozhodčích. Jestliže však diváci vstoupí do hřiště se zjevnou snahou dopustit se násilných činů, orgány veřejného pořádku musí okamžitě zasáhnout k ochraně družstev a rozhodčích.

Fyzické činy hráčů, náhradníků, vyloučených hráčů, trenérů, asistentů a osob doprovázejících, které mohou vést ke škodám na vybavení utkání, nesmí být rozhodčími dovoleny. Kdykoli je chování tohoto druhu rozhodčími zpozorováno, musí být okamžitě varován trenér tohoto družstva.

Kdyby se tyto akce opakovaly, bude nařízena technická chyba proti osobě(osobám), která se provinila.

Technická chyba (technical foul) - TCH

- Je chyba hráče, která **není způsobena dotykem** se soupeřem a zahrnuje následující chování:

- nedbání varování rozhodčích.
- nezdvořile se dotýkat rozhodčích, komisaře, rozhodčích u stolku nebo osob na lavičce.
- **nezdvořile komunikovat** s rozhodčími, komisařem, rozhodčími u stolku nebo soupeřem.
- **mluvit nebo gestikulovat urážlivě**, tak že uráží nebo dráždí diváky.
- dráždit soupeře nebo mu překážet ve výhledu máváním rukama blízko jeho očí.
- zdržovat hru úmyslným dotekem míče po koši nebo zdržovat hru zabraňováním okamžitému vhazování míče do hry.
- padnout na zem po předstíraném faulu.
- pevně uchopit obroučku koše tak, že jeho hmotnost nese obroučka. Při střelbě zasouváním do koše může hráč uchopit obroučku koše na okamžik a náhodně nebo může uchopit pevně obroučku koše, jestliže podle názoru rozhodčího se snaží zabránit svému zranění nebo zranění jiného hráče.
- ovlivnění směřování ke koši nebo srážení míče obráncem během posledního nebo jediného trestného hodu. Jeden (1) bod bude zaznamenán házejícímu a následuje technická chyba obránce.

Změna v pravidlech 2008, že TCH může být udělena za **nadměrné používání loktů** (aniž by útočník způsobil kontakt)

Technická chyba trenéra, asistenta trenéra, náhradníka, vyloučeného hráče nebo osoby doprovázející je chyba zaviněná nezdvořilou komunikací nebo dotekem s rozhodčími, komisařem, rozhodčími u stolku nebo se soupeři nebo porušením pravidel administrativního charakteru.

Trest – 2 TH pro hráče neprovinivšího se družstva, kterého určí trenér a zaznamenání příslušné TCH do zápisu o utkání.

V případech, kdy hráč úmyslně vytáhne dres protihráči, musí být tento hráč potrestán v souladu s pravidly (TCH). Nesportovní, technické, nebo diskvalifikující chyby hráčů se započítávají do chyb družstva příslušného hracího období.

Pravidla jasně stanovují, že rozhodnutí rozhodčích jsou konečná, musí být vzata v úvahu a **nemohou být ignorována**.¹

Memorandum 2007 a Memorandum 2008² stanovují **postupy a principy**, které mají rozhodčí dodržovat a uplatňovat. Tyto postupy a principy vycházejí z oficiálních interpretací FIBA World a FIBA Europe.

Shodné principy pro oba dokumenty vztahující se k problematice nesportovního chování:

- s ohledem na rostoucí tvrdost a brutalitu některých zákroků vyzývá FIBA k „čisté hře“ (clean game)
- jakýkoliv akt, který není snahou hrát na míč se musí trestat NCH, nelze uplatňovat kritéria výhoda - nevýhoda
- hrubý (extenzivní) kontakt musí být trestán NCH i přes snahu hráč míč
- jakýkoliv faul (z řad obránců), ke kterému dojde, když má vyhazující hráč míč v rukou, musí být posouzen jako NCH
- flopping (filmování hráčů) – snaha vymýtit tento nesportovní projev, nelze trestat okamžitě, nejprve varovat družstvo, při dalším případě udělit TCH

Nové body v Memorandu 2008

- pokud protihráč úmyslně vytáhne dres soupeři, udělit TCH
- netolerovat jakékoliv projevy nesportovního chování ze strany laviček družstva; jediný kdo smí během utkání stát (v prostoru lavičky) je trenér, nerespektování – TCH

¹ Přestože verdikt rozhodčích může být milný

² Memorandum 2008 navazuje na předchozí „verzi“ a doplňuje ji zejména o postupy a principy související se změnami pravidel FIBA 2008

2.8. Filosofická a etická východiska

Morální konflikty v oblasti sportu (OBORNÝ, 2001)

Morální konflikt je konfliktem rovnocenných povinností a hodnot. Pro člověka morální konflikt znamená nutnost volby jedné ze dvou hodnotově rovnocenných variant rozhodnutí. Život sportovce je excelentním slalomem mezi morálními normami, svědomím a konfliktními situacemi typicky morálního charakteru. V žebříčku hodnot u sportovce jasně dominují výkon, sláva, úspěch a peníze. Pokud tedy nebude splněna podmínka rovnocennosti „variant“, nemusíme se obávat o morálně psychologickou stabilitu sportovce, protože nedojde k morálnímu konfliktu.

U sportovce může někdy dojít až k úplnému ztotožnění sportu se životem – je pro něj přirozená touha po úspěchu, vítězství, či vynikajících výkonech. Ale vyhrát může jen jeden. S touhou po vítězství se probouzí i pokušení použít nepovolený prostředek. U zdravého člověka se v tento moment aktivuje kulturní složka lidského ega – **svědomí**. Dochází ke konfrontaci potřeby úspěšnosti se svědomím. Existence svědomí může způsobit frustraci, může být totiž překážkou v cestě za úspěchem. V ten okamžik se sportovec může odhodlat potlačit vliv svědomí a dá se říci, že tělesnost zvítězí nad svědomím.

Takové jednání je považované za nelegální a nelegitimní. Etické komise při národních olympijských výborech favorizují symbiózu mravné osobnosti sportovce a sportovního výkonu, svědomí a sportování. Formou projevu sebeúcty a sebeuvědomění vlastní identity je hrdost. Ta vyžaduje od člověka takové činy, které odpovídají jeho představě o sobě samém a zároveň mu brání v krocích, které by vedli k snížení jeho důstojnosti.

Řecký pojem „*Kalos kai agathos*“, nám známější jako **kalokagathie** vyjadřoval v antické řecké přesvědčení, že krásné a dobré (krása a ctnost) patří k sobě a mají mnoho společného. Ideálem je člověk, který v harmonickém souladu a vyváženosti ztělesňuje mládí, krásu duševní i tělesnou, dobrotu, ctnost i statečnost (Kalokagathie).

Obdobné ideály nalezneme i v antickém Římě, s jejich *virtus*, *fides* a *pietas*. *Virtus* v sobě zahrnuje všechny dobré vlastnosti muže. *Fides* je dodržování daného slova a s tím související *pietas*, jako úcta k bohům, rodičům a tradicím. Další typicky

římský znak ideálu je sebeobětování pro obecnou věc, zvanou *res publica*. Antické vzory nejsou dokonalé, ale vesměs jsou **hluboce lidské** (VIDMAN, 1997).

Na kořenech myšlenek a ideálů starořecké kalokagathie vyrůstá i filosofie Tyršova sokolského hnutí (od roku 1862) a Coubertainova novodobého olympizmu.

Tyrš nebyl zastáncem výkonově pojatého sportu, ten podle něj člověka odosobňuje – v tomto pojetí prý není člověk cílem, ale pouze **prostředkem**. Tyrš zápolení neodmítá, ale upozorňuje na negativa jednostranného sportovního zaměření (TYRŠ, 1946).

Problémem je, že filosofie olympismu je v současné době redukována pouze na formu olympijských her. Negativní podoba olympijských her je způsobena vztahem člověk – výkon – vítězství. Vítězství bývá mnohdy dosahováno navzdory zásadám fair play a sportovní etiky. Proto nelze chápat olympijskou myšlenku prezentovanou v dnešní době jako prostředek k výchově a kultivaci mladého člověka. (ČERNEK, 2008)

2.9. Východiska obecné psychologie

Člověk má vrozené dispozice reagovat určitým, individuálně specifickým způsobem, jak v oblasti prožívání, tak i v oblasti chování. Tento vrozený základ osobnosti tvoří na jedné straně temperament, emoce a pudy, na druhé straně dispozice k rozličným schopnostem (VÁGNEROVÁ, 1997).

„Temperament určuje individuální typ reaktivity a dynamiky psychiky“ (s.38, tamtéž). Jedná se o vrozenou dispozici, proto jej lze ovlivňovat pouze v nepatrné míře.

Nejznámější, nejstarší, nutno zdůraznit že uznávanou, a pro naše účely vyhovující typologií je tzv. Hippokratova typologie temperamentů (podle lékaře starověkého Řecka, Hippokrata). Názvy těchto typů i psychologický obsah se vžily natolik, že jsou užívány dodnes (i mezi laiky).

Wundtova interpretace klasických temperamentů (1911, převzato z NAKONEČNÉHO, 1993) vychází ze dvou základních vlastností emocionality: síly a proměnlivosti emočního prožívání.

Tab.1 – Wundtova interpretace klasických temperamentů

	Citové prožívání	Proměnlivost emocí
Sangvinik	Slabé	Rychlá
Melancholik	Silné	Pomalá
Cholerik	Silné	Rychlá
Flegamtik	Slabé	Pomalá

Temperamentové vlastnosti předurčují možný způsob reagování na vnější podněty. Z tabulky je zřejmé, že nejnáchylnějším temperamentem k reakcím, které považujeme za projevy nesportovního chování určeného pravidly, se jeví cholerik a také melancholik.

„Emocionalita je specifickou dimenzí temperamentu“. Určuje základní způsob citového prožívání a z něho vyplívajícího chování. Emoce se projevují subjektivním hodnocením reality. City vznikají spontánně a nelze je zásadním způsobem ovlivňovat, lze je pouze potlačovat. Je třeba si uvědomit, že **city někdy stimulují odlišné jednání než rozumová bilance** (VÁGNEROVÁ, 1997).

Afekt je prudké, krátkodobé emoční hnutí. Je to intenzivní citová reakce – příkladem je afekt zlosti, vzteku. Typické je uvědomění si vyvolávajícího podnětu a negativní reakce vůči němu. Sklon ke vzniku afektů podmiňuje určitým způsobem typ temperamentu. **Zvýšená tendence k zlostné náladě bývá ve stavu větší únavy** (VÁGNEROVÁ, 1997).

2.10. Sportovní psychologie

Vše, co napomáhá dosažení cíle sportovní činnosti, vyvolává libé emoce a city, a naopak co brání dosažení cíle, vyvolává nelibé emoce a city. (MACÁK, HOŠEK, 1989)

Aktivační úroveň (AU) je pohotovost organismu k reakci. Postupné nebo náhle zvyšování a snižování aktivační úrovně, probíhá v závislosti na vnějších a vnitřních faktorech. Program nebo podnět, který je pro sportovce málo významný, vyvolá malý aktivační efekt, zatímco významný podnět má silný mobilizační efekt a účinek. Vzniklá aktivační úroveň má vliv na vhodnost reakce na podnět. AU je ovlivnitelná také farmakologicky, tělesnými cvičeními a psychickými vlivy. Sport, ze své soutěžní (soutěživé) formy vyžaduje zpravidla vysoké hodnoty AU (hodnoty v horní části aktivačního kontinua). Pro tyto hodnoty jsou příznačné emoce a afekty.

Každý sportovní výkon vyžaduje specifickou AU. Příliš vysoká, nebo příliš nízká AU není pro sportovní výkon vhodná. Optimální výkon souvisí se střední AU – hypotéza tzv. převrácené U-křivky. Obecně platí, že emoční afekty zvyšují jen tělesnou sílu a naopak zhoršují mentální výkony a tlumí poznávací procesy.

Kant rozděluje emoce z kvalitativního hlediska na stenické a astenické (povzbuzující a tlumivé). Obecně emoce slouží k boji – ve sportu k boji o dosažení více či méně významných cílů. Což vede k MACHAČOVĚ pojetí dvojdimenzionálního průběhu stoupající úrovně aktivace (MACHAČ, 1976) – ve směru pozitivním, či negativním (dle vhodnosti k určitému druhu aktivity). Samotný sportovní výkon je charakteristický vysokou AU negativního typu – namáhavé, bolestivé výkony, které vyvolávají negativní pocity. Tyto pocity musí být následně utlumeny (regulovány) volným úsilím. Dochází tak k vnitřnímu konfliktu, který negativně ovlivňuje průběh poznávacích procesů. To vede k omylům ve zpracování informací, a projevuje se v neadekvátním, málo plastickém chování.

Cílem sportovní psychologie by měla být emoční regulace vedoucí k navození AU pozitivního typu, nazývaná též bojovou pohotovostí. (MACÁK, HOŠEK, 1989)

Kvalita emoční reakce závisí nejen na podnětu, ale i na celé okamžité situaci, na ladění organismu a jeho AU. Existují intraindividuální odlišnosti v emočním reagování.

Vnitřní činitelé emotivity – porušení psychické rovnováhy (uvědomělý rozpor, prožívání konfliktu mezi motivy, mezi přáním a skutečností. Vnější činitelé emotivity – podmíněné emoce, opakované emoční prožitky (nelibé) v určitém prostředí.

Vztek (hněv) je citem pozitivním (má stenický efekt) a vede ke zvýšení aktivity. Při velké intenzitě představuje afekt ničivý, který je buď zvládnut, nebo není zvládnut. V nezvládnutelném vzteku pak ztrácejí věci a jevy pro subjekt hodnotu a dochází k ničení věcí, mravních hodnot, zákazů (pravidla), interpersonálních hodnot, postojů.

Tento stav se nazývá agrese a má 4 stupně (MACÁK, HOŠEK, 1989):

- 1) vztek vnitřně zvládnut, navenek se téměř neprojeví (zčervenání, zblednutí v obličeji, zatnutí zubů)
- 2) slovní agrese, nadávání, klení
- 3) rozbíjení předmětů
- 4) objekt se obrací proti zvířatům a lidem (projevem je bití, kopání)

Aspirační úroveň je subjektivním nárokem na úroveň budoucího výkonu v činnosti. Frustrace přichází na scénu ve chvíli, kdy **není splněno očekávání** aspirační úrovně, kdy je postup k cíli blokován, zdržován, či znesnadňován. Tento sportovní neúspěch lze zahrnout pod pojmem **frustrace**. Frustrační tolerance je schopnost snášet frustraci.

Teorie: Frustrace vede k Regresi chování – což jsou dříve získané typy chování, primitivnější a pevně fixované.

Agresivita ve sportu je chápána jako nezbytná součást sportovního boje. Agresivita znamená bojovnost. Ta je ve sportu chápána jako její neodlučitelná část. Sport představuje poslední oblast společensky schvalovaného agresivního chování. Jeho projevy a meze jsou však definovány pravidly, sledovány a případně sankcionovány. Agresivní chování je aktem, jehož cílem je poškodit objekt agrese.

Agresivní chování ve sportu je velmi pestré, odlišnosti najdeme v objektu, příčinách, způsobu provedení (znaky, sloužící ke klasifikaci agresí ve sportu).

Podle objektu rozlišujeme na heteroagresi a autoagresi. Dle příčin na agresi vyvolanou emočním prožitkem až afektem vzteku a agresi instrumentální, častá je též agrese taktická (bez hněvu a vzteku). Příliš mnoho emocí v agresivním chování může vést k nezvladatelnému afektu s konfliktním koncem. Agrese bez emocí je naopak „chladná“ – nejedná se o opravdovou sportovní bojovnost s mobilizováním a nasazením všech přípustných prostředků.

Způsoby provedení agrese mají bohaté, alternativní dělení. Podle orgánu mluvíme o agresi verbální či fyzické. Podle směřování rozlišujeme přímou (otevřenou), nepřímou a přesunutou agresi. Přímá agrese je napadení fyzické, nepřímá agrese je napadení hodnot, které mají pro objekt zvláštní význam a přesunutá agrese nemusí mít nic společného s podnětem.

Z časového hlediska je agrese následná nebo odložená. Následná agrese je typická pro sport. Jde o akt reflexivně reaktivní, vzniká jako reakce na podnět agrese od soupeře. Odložená agrese je pak racionální, je součástí taktiky.

Význam a chápání pojmu agresivněji ve sportovní terminologii znamená útočněji, s větším tlakem. Často je spojován s pojmy hruběji a bezohledněji (s přímým fyzickým ublížením).

Agresivita je daná konstitučně – u mezomorfa prokázán větší výskyt agresivních reakcí než u jiných somatotypů. Svou roli hraje temperament – cholerik je zpravidla agresivnější než flegmatik. V ontogenezi se agresivita formuje učním – vliv nápodoby. Agresivita je tak u sportovce odvozována z určitých typů jeho sociální zkušenosti.

Agrese je posilována předpokladem úspěšnosti a naopak tlumena předpokladem trestu. V tomto případě (trest) však není tlumena samotná agrese, ale pouze její projevy. Emoční příčiny se tak mohou pod hrozbou trestu kumulovat. Ve sportu se tlumí (trestá) především agrese nezvládnutá, neadaptivní. Z hlediska duševní hygieny je zvládnutá agrese prospěšná – redukuje napětí a obnovuje duševní rovnováhu. Výchovný potenciál je skryt v usměrňování agrese ve směru vzestupu motivace k činnosti, k překonání překážek.

Psychický stres, pramenící z neúspěšné snahy (frustrace), může podmiňovat regresi myšlení – tedy starší, dříve osvojené postupy myšlení (typické pro nižší vývojový stupeň osobnosti). Tato regrese má zpravidla za následek zvýšení prvků agresivity, neústupnosti a primitivismu.

3 znaky vymezující agresi (GEEN, 1990):

- agrese je udílení škodlivých stimulů jedním organismem druhému
- záměrem udílení škodlivých stimulů je poškodit oběť
- agresor očekává, že škodlivé stimuly budou mít svůj zamýšlený efekt

SLEPIČKA (et al., 2009) tvrdí, že biologická podmíněnost agresivního chování nelze popřít, ale stále více se uplatňují přístupy s důrazem na podíl psychologických a sociálních faktorů.

Teorie sociálního učení je založena na tvrzení, že lidská agrese je naučena zejména prostřednictvím imitace a posilování. Ve sportu (tedy i v basketbalu) je mnoho situací, kdy děti a mládež mohou pozorovat agresivní chování dospělých sportovců. Tyto situace mohou posilovat předpoklady sklony chovat se agresivně. Podobu agresivního chování spoluvytváří sportovní prostředí, rodiče, trenéři a zejména dospělí sportovci, dle mechanismů posilování či trestání projevovaných způsobů chování. Studie (SLEPIČKA, 1994) potvrzuje mimo jiné, že úspěch podložený užíváním agrese zvyšuje pravděpodobnost opakování agrese.

Podle teorie frustrace – agrese vede frustrace spíše k emoci vzteku, než přímo k agresi. Intenzivní vztek vzniká, když je frustrace nečekaná nebo se jeví jako „nefér“. Vztek může vést k agresi, ale s ohledem na racionalitu nemusí vést k agresivnímu chování. V obecné rovině je frustrace menším zdrojem agresivního chování, ale ve sportu se řadí k jeho nejčastějším příčinám (SLEPIČKA, et al., 2009).

SLEPIČKA (2009) odkazuje na studii YOUNGA (1999). Ta prokazuje nárůst takových faulů, jejichž důsledkem je zranění soupeře. Příčiny tohoto stavu chápe v celospolečenských souvislostech, např. v požadavku uplatnění agresivity jako taktického prvku, nebo snaze po zvýšení atraktivity divácké podívané formou fyzické síly v osobních soubojích.

SLEPIČKA (et al., 2009) uvažuje o tzv. endogenní odměně agrese, která s sebou nese pozitivní prožitek plynoucí z redukce negativního psychického napětí v důsledku realizování agrese.

Dále autor rozlišuje dva typy agrese na hostilní x instrumentální. Hostilní agrese zpravidla končí poškozením objektu agrese. Jako taková je ve sportu obecně zakázána. Hostilní agrese bývá emočně podložená. Naopak účel instrumentální agrese není poškození objektu, ale je prostředkem k dosažení cíle – vítězství. Instrumentální agrese stojí v pozadí využití agresivního chování jako taktického prvku. V tom případě mluvíme o taktické agresi.

Obecně je akceptován názor, že agrese použitá jako taktický prvek, může být z hlediska výkonu družstva prospěšná. Hostilní agrese pak působí na vlastní výkon destruktivně – narušuje koncentraci a poznávací procesy.

Agresivitu je potřeba brát jako komplexní fenomén, v němž jsou genetické předpoklady modifikovány kulturním a sociálním prostředím.

3. CÍLE A ÚKOLY PRÁCE, HYPOTÉZY

3.1. Oblast výzkumu

Oblastí našeho výzkumu je nesportovní chování (NCH) v české nejvyšší basketbalové soutěži mužů NBL. Ústředním tématem práce jsou změny, dalo by se říci i trendy, ve výskytu NCH.

3.2. Cíl práce

Cílem práce je odpověď na otázku, **jaký vliv mají změny pravidel a snahy FIBA k tzv. clean game na výskyt nesportovního chování v NBL?**

Rádi bychom se přesvědčily, že změny pravidel a postojů FIBA, se promítnou i ve verdiktech rozhodčích. K těmto postojům a snahám se oficiálně hlásí i česká asociace basketbalových rozhodčích v Memorandu 2007 a Memorandu 2008, jež schválila rovněž ALK – jsou tedy formálně platné pro NBL. Při porovnávání výskytu nesportovního chování nebereme v potaz Memorandum 2007, tzn. porovnáváme sezony 06-08 (před změnou pravidel) se sezónami 08-10 (po změně pravidel).

Jako nesportovní chování chápeme součet chyb nesportovních (U), technických (TCH) a diskvalifikujících (DCH).

3.3. Úkoly práce

1. Výběr tématu z dané problematiky
2. Literární rešerše
3. Stanovení cílů a hypotéz práce
4. Výběr metod pro sběr dat
5. Statistické zpracování nashromážděných dat
6. Tvorba závěrů a výstupů práce do praxe

3.4. Hypotézy

1. Relativní četnost nesportovního chování na utkání ve dvouletém období po změně pravidel bude vyšší, než ve dvouletém období před změnou.
2. Alespoň v jednom sledovaném období (sezóně) bude relativní četnost NCH na utkání vyšší než 1,0.
3. NCH se častěji dopouští družstva, která v daném okamžiku prohrávají.
4. Největší relativní četnost NCH na utkání mají družstva 3. výkonnostní kategorie.
5. Ukazatelé relativní četnosti NCH na utkání budou největší mezi družstvy stejné výkonnostní kategorie.
6. K nesportovnímu chování se častěji uchylují hostující družstva.
7. K nesportovnímu chování dochází častěji ve druhém poločase.
8. K nesportovnímu chování dochází častěji v druhých polovinách 10ti minutových hracích intervalů (období).
9. V utkáních, která skončí 10 bodovým rozdílem a nižším, bude větší výskyt NCH.
10. Podíl nesportovního chování cizinců na celkové hodnotě NCH hráči je nadpoloviční.
11. V 4letém časovém období má relativní četnost nesportovního chování lineární sestupnou tendenci.
12. V play-off je stejný podíl složek (+- 5%) nesportovního chování jako v základní části.
13. Největší relativní četnost U-chyb bude v sezoně 2008/2009.

3.5. Metodika práce

3.5.1. Popis sledovaného/výzkumného souboru

Sledovaným souborem jsou přímí účastníci utkání, to znamená členové obou družstev (hráči, trenéři, osoby doprovázející), nejvyšší tuzemské basketbalové soutěže.

Rozhodčí dohlíží na průběh utkání a jsou zodpovědní za dodržování oficiálních pravidel. Složení družstva (počet hráčů, trenéru a osob doprovázejících) je určen pravidly. Limit zahraničních hráčů a podmínky zařazení hráčů na soupisku, jsou stanoveny rozpisem NBL (maximální počet hráčů družstva, kteří mohou do utkání zasáhnout je 12). Ve sledovaných ročnících soupeřilo 12 družstev, s výjimkou ročníku 2008/2009, zde pouze 11.

3.5.2. Použité metody

Náš výzkumný projekt založený na analýze dokumentu (též obsahové analýze), je kvantitativním výzkumem, tedy statistické a deskriptivní výzkumné metodologie (VELENSKÝ, 2003)

Výhodou této metody je, že umožňuje longitudinální analýzu. Nevýhodou může být, že dokumenty mohou obsahovat chyby, které výzkumník nedokáže odhalit (JEŘÁBEK, 1992).

3.5.3. Statistické zpracování dat

Data získaná analýzou jsme zpracovávali pomocí základních statistických metod. Používali jsme statistických funkcí MS Excel – suma, průměr, četnost, relativní četnost, podíl, procentuální vyjádření a variační rozpětí. Výsledky prezentujeme pomocí tabulek a grafů.

3.5.4. Sběr dat

Podkladem studie jsou sekundární dokumenty zápisy o utkání v basketbale. Dle vztahu k události se jedná o současné, primární dokumenty. To znamená, že vznikly v době uvažované události a byly zaznamenány přímými svědky této události (JEŘÁBEK, 1992).

Zápisy jsou oficiální dokumenty, jež slouží k záznamu průběhu událostí, ke kterým v utkání došlo. Zápis je oficiálním formulářem a způsob jeho vyplňování je přesně stanoven pravidly. Zapisováním je pověřen rozhodčí u stolku – zapisovatel. Zajistit rozhodčí u stolku je odpovědností pořádajícího družstva. V naší práci sledujeme

výskyt nesportovního chování z basketbalových zápisů. To znamená, takový druh chování, který podle mínění rozhodčích pravidla definují jako U/TCH/DCH.

Zápisy byly zapůjčeny ze sekretariátu ČBF. Celkem se jedná o 4 kompletní ročníky NBL z období 2006-2010, což znamená, že bylo analyzováno cca 1100 exemplářů. Do excelových tabulek (zvěme - tabulka odkazů³) byly zaznamenávány následující údaje:

- Číslo utkání
- Název družstva A (domácí), družstva B (hosté)
- Jaké družstvo vyhrálo poločas, jaké družstvo vyhrálo utkání (A či B)
- Výsledný stav utkání – hodnoty 0 = konečný rozdíl 10 a méně bodů; 1 = konečný rozdíl 11 a více bodů
- Počet U/TCH/DCH cizinců, tedy NCH cizinců (četnost)
- 3 sloupce - počet U/TCH/DCH v utkání
- Počty U/TCH/DCH domácích či hostů
- Konkrétní údaje o každé chybě – 4 sloupce: družstvo, druh chyby, minuta, stav utkání (V = vyhrává x P = prohrává, včetně nerozhodného stavu)

3.5.5. Analýza dat

Matematická analýza

Hledání podstatných souvislostí a vztahů mezi daty

Příprava dat do formy, umožňující jejich správnou interpretaci

³ V dalším průběhu bude na tento pojem odkazováno)

4. VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tabulka č. 2 obsahuje seznam družstev pro jednotlivé ročníky NBL, dle oficiálního názvu. Srovnáno dle konečného pořadí po skončení základní části (ZČ). V sezóně 2008/09 se utkává pouze 11 družstev – z finančních důvodů muselo odstoupit družstvo A plus Brno. V následujících tabulkách budeme pracovat s názvy měst, případně s ustálenými zkratkami (např. USK). Družstvo Mlékárna Kunín (06/07) se od následujících sezón přejmenovalo na Nový Jičín (a příslušný sponzor).

Tabulka č. 2 - Seznam družstev a umístění po ZČ

Výsledek ZČ	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010
1.	ČEZ Basketball Nymburk	ČEZ Basketball Nymburk	ČEZ Basketball Nymburk	ČEZ Basketball Nymburk
2.	BK Děčín	Geofin Nový Jičín	Geofin Nový Jičín	Mlékárna Miltra Nový Jičín
3.	BK Prostějov	BK Prostějov	BK Děčín	BK Prostějov
4.	A Plus OHL ŽS Brno BC	BK Děčín	BK Prostějov	BK Synthesia Pardubice
5.	Mlékárna Kunín	BK Synthesia Pardubice	BK Kondoři Liberec	BK Děčín
6.	BK Synthesia Pardubice	NH Ostrava	NH Ostrava	USK Praha
7.	BK Kondoři Liberec	USK Praha	BK Breda & Weinstein Opava	BK Breda & Weinstein Opava
8.	NH Ostrava	A PLUS OHL ŽS Brno BC	USK Praha	BC Kolín
9.	USK Praha	BK Sadská	BK Synthesia Pardubice	NH Ostrava
10.	BK Ústí nad Labem	BK Kondoři Liberec	BC Kolín	Karma Basket Poděbrady
11.	BK Sadská	BC Kolín	Basket Poděbrady	Basketball Brno
12.	Brněnský basketbalový klub	BK Ústí nad Labem	x	Sokol Vyšehrad

Tabulka č. 2 představuje rozdělení jednotlivých družstev do výkonnostních kategorií (VK) a to podle umístění v základní části předchozí sezóny (UPS). Družstva, která se v předchozím ročníku (ZČ) umístila na 1-4. místě patří do VK 1 – s tím, že jejich

předpokládaný cíl je boj o vítězství v ZČ, či stejné pozice jako předchozí sezónu. Do VK 2 řadíme družstva z 5-8. pozice s předpokládaným cílem dostat se do play-off. Ve VK 3 jsou družstva 9-12. pozice (resp. družstvo, které nahrazuje sestupující družstvo) a předpokládané cíle jsou neseštopit z NBL.

Tabulka č.2 - Rozdělení družstev do výkonnostních kategorií

UPS	VK	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010
1.	1	Nymburk	Nymburk	Nymburk	Nymburk
2.	1	Prostějov	Děčín	Nový Jičín	Nový Jičín
3	1	Kunín	Prostějov	Prostějov	Děčín
4	1	Děčín	A Plus Brno	Děčín	Prostějov
5	2	A Plus Brno	Kunín	Pardubice	Pardubice
6	2	Pardubice	Pardubice	Ostrava	Ostrava
7	2	Ústí	Liberec	USK	Opava
8	2	USK	Ostrava	-	USK
9	3	Liberec	USK	Poděbrady	Brno
10	3	Ostrava	Ústí	Liberec	Kolín
11	3	Houseři Brno	Sadská	Kolín	Poděbrady
12	3	Sadská	Kolín	Opava	Vyšehrad

Tabulka č. 3 uvádí absolutní četnosti jednotlivých složek nesportovního chování (U/T/D chyb) a jejich sumy v podobě NCH pro jednotlivé sezóny a srovnává též výskyt NCH před změnou a po změně pravidel. Z této tabulky je patrné, že v sezóně 07/08 byl nejvyšší absolutní počet nesportovních chyb i chyb technických. Porovnání před změnou a po změně pravidel ukazuje vyšší absolutní četnost NCH před změnou, ale s vyšším počtem odehraných utkání.

Tabulka č. 3 - absolutní četnosti NCH

Období	PU	U	T	D	NCH
2006/07	264	104	84	3	191
2007/08	264	178	110	3	291
2008/09	220	160	67	5	232
2009/10	264	157	71	3	231
Před	528	282	194	6	482
Po	484	317	138	8	463

Tabulka č. 4 znázorňuje relativní četnost jednotlivých složek NCH na utkání pro jednotlivé sezóny i pro období před změnou a po změně pravidel. Zjistila se nejvyšší relativní četnost U na utkání pro sezónu 2008/09 tedy v roce uvedení změn pravidel.

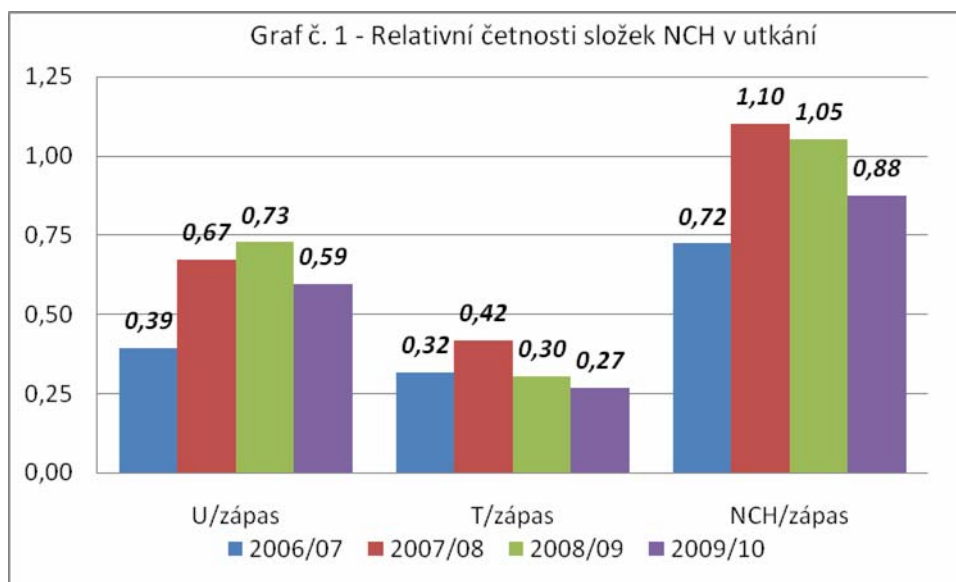
V celkovém součtu období po změně pravidel vykazuje častější výskyt U. Zajímavé je, že období před změnou vykazuje častější výskyt T.

Graf č. 1 vykresluje údaje z tabulky č. 4 pro jednotlivé sezóny. Až na frekvence

Tabulka č. 4 - Relativní četnost NCH/utkáni

Období	U/zápas	T/zápas	D/zápas	NCH/zápas
2006/07	0,39	0,32	0,01	0,72
2007/08	0,67	0,42	0,01	1,10
2008/09	0,73	0,30	0,02	1,05
2009/10	0,59	0,27	0,01	0,88
Před	0,53	0,37	0,01	0,91
Po	0,65	0,29	0,02	0,96

opakování U (max. 08/09) je vidět celková dominance sezóny 07/08. Zároveň je potřeba upozornit na sezónu 06/07, která vykazuje nejnižší hodnoty NCH. Do grafu nejsou vykresleny D, neboť jejich podíl je zanedbatelný a v grafu by nebyl pozorovatelný.

Tabulka č. 5 uvádí frekvenci opakování NCH v jednotlivých formách v sezónách a poté před změnou a po změně pravidel. Frekvence opakování je podíl celkového počtu utkání a absolutní četnosti U/T/D/NCH a vyjadřuje frekvenci, s níž se daný jev opakuje.

V období před změnou pravidel se objevuje T jednou za 2,72 utkání – častěji jak v každém 3. utkání. Po změně pravidel je frekvence opakování T jednou za 3,51 utkání – což znamená, že střídavě v 3. a poté 4. utkání.

Tabulka č. 5 - Frekvence opakování NCH

Období	U	T	D	NCH
2006/07	2,54	3,14	88,00	1,38
2007/08	1,48	2,40	88,00	0,91
2008/09	1,38	3,28	44,00	0,95
2009/10	1,68	3,72	88,00	1,14
Před	1,87	2,72	88,00	1,10
Po	1,53	3,51	60,50	1,05

V tabulce č. 6 jsou zaznamenány absolutní četnosti jednotlivých složek NCH, rozdělené podle toho, zda se NCH dopustilo družstvo, které vyhrávalo (U v / T v / D v / NCH v), nebo které prohrávalo (U p / T p / D p / NCH p). Rozděleno dle jednotlivých sezón a dále na období před změnou a po změně pravidel. Za čtyřleté období se v 1012 utkáních NCH dopustili prohrávající celky v 583 případech, vyhrávající celky ve 363 případech. Celkově v tomto období došlo k 946 případům potrestaného NCH.

Tabulka č.6 - Absolutní četnosti NCH podle stavu utkání

	PU	U p	U v	U suma	T p	T v	T suma	D p	D v	D suma	NCH p	NCH v	NCH suma
06/07	264	64	40	104	60	24	84	2	1	3	126	65	191
07/08	264	108	70	178	65	45	110	1	2	3	174	117	291
08/09	220	95	65	160	43	24	67	4	1	5	142	90	232
09/10	264	86	71	157	53	18	71	2	1	3	141	90	231
Před	528	172	110	282	125	69	194	3	3	6	300	182	482
Po	484	180	135	317	97	44	138	6	2	8	283	181	463
Suma	1012	352	245	597	222	113	335	9	5	14	583	363	946

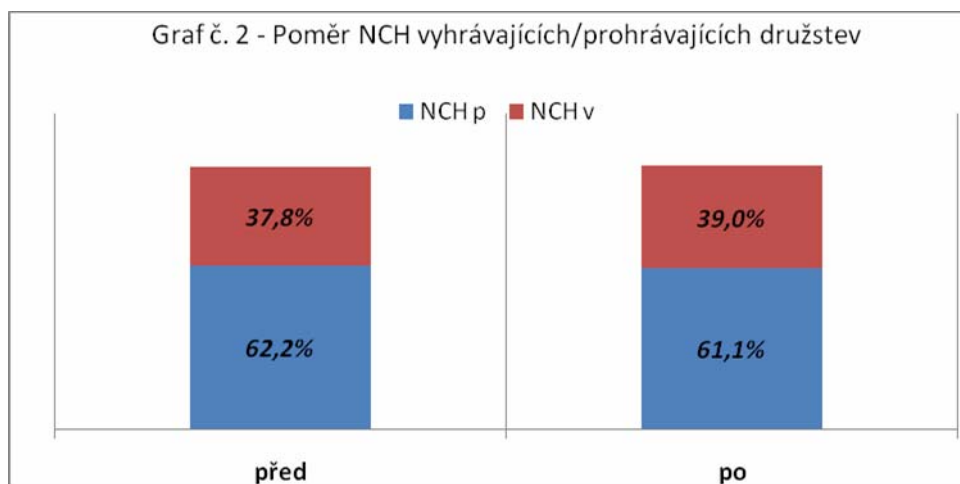
V tabulce č. 7 je znázorněn poměr mezi U/T/NCH prohrávajících družstev a vyhrávajících družstev pro období před a po změně pravidel. Nesportovní chyby se po změně pravidel dopouštějí ve větší míře vyhrávající družstva, vzrůst o 3,6%. Opačný

efekt je pozorovatelný u technických chyb, procentuální podíl u prohrávajících družstev vzrostl o necelých 6%.

Tabulka č. 7 - Procentuální podíl na NCH dle statutu

Období	U p	U v	T p	T v	NCH p	NCH v
před	61,0%	39,0%	64,4%	35,6%	62,2%	37,8%
po	56,8%	42,6%	70,3%	31,9%	61,1%	39,0%

Graf č. 2 znázorňuje poměr NCH vyhrávajících a prohrávajících družstev na celkovém NCH před změnou a po změně pravidel.

V tabulce č. 8 jsou znázorněny absolutní četnosti U/T/D mezi jednotlivými výkonnostními kategoriemi a počet utkání, jež spolu konkrétní výkonnostní kategorie odehrály.

Tabulka č. 8 - Absolutní četnost NCH dle výkonnostních kat.

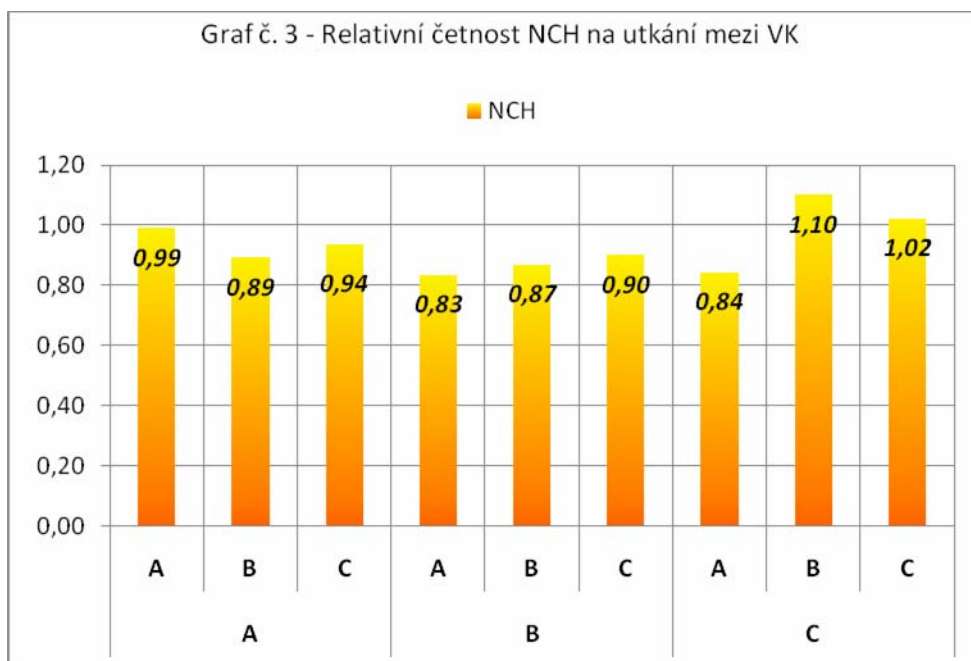
	Cíl	U	T	D	PU
1	1	57	33	5	96
	2	68	36	3	120
	3	70	49	1	128
2	1	62	37	1	120
	2	47	25	1	84
	3	74	32	2	120
3	1	76	32	0	128
	2	83	48	1	120
	3	55	42	1	96

Tabulka č. 9 znázorňuje relativní četnosti U/T/D/NCH na utkání mezi družstvy příslušné výkonnostní kategorie. Družstva VK 1 se nejčastěji dopouští U proti stejné VK. Toto rozpětí je však pouze 0,04 na utkání. Stejná kategorie se nejčastěji dopouští T proti družstvům VK 3. Největší relativní četnost U na utkání je u VK 3 proti družstvům VK2 – 0,69 U/utkání. VK 2 má naopak vůbec nejnižší relativní četnost NCH/utkání ze všech proti VK 1, podobně je na tom VK 3 vůči VK 1.

Tabulka č. 9 - Relativní četnost NCH na utkání

	Cíl	U	T	D	NCH
1	1	0,59	0,34	0,05	0,99
	2	0,57	0,30	0,03	0,89
	3	0,55	0,38	0,01	0,94
2	1	0,52	0,31	0,01	0,83
	2	0,56	0,30	0,01	0,87
	3	0,62	0,27	0,02	0,90
3	1	0,59	0,25	0,00	0,84
	2	0,69	0,40	0,01	1,10
	3	0,57	0,44	0,01	1,02

Graf č. 3 znázorňuje relativní četnost NCH na utkání mezi družstvy příslušných výkonnostních kategorií. Z grafu je zřejmé, že VK 2 má nejmenší podíl na NCH. V tomto ohledu „dominuje“ VK 3.

V tabulce č. 10 jsou procentuální hodnoty podílu příslušných absolutních hodnot U/T/D/NCH v daném poločase na absolutní četnosti U/T/D/NCH v utkání pro jednotlivé sezóny. Pro ukazatel D je příznačný výskyt zpravidla v 2. poločase. Obdobné trendy jsou u výskytu T, kde kromě sezóny 07/08 je podíl 2. poločasu na T větší než 67%. Podíl 1. poločasu na U od sezóny 07/08 stoupá z méně než 30% na více než 36% v sezóně 09/10. Pro všechny období platí, že podíl výskytu NCH je nadpoloviční v 2. poločase utkání.

Tabulka č. 10 - Procentuální podíl NCH dle poločasu

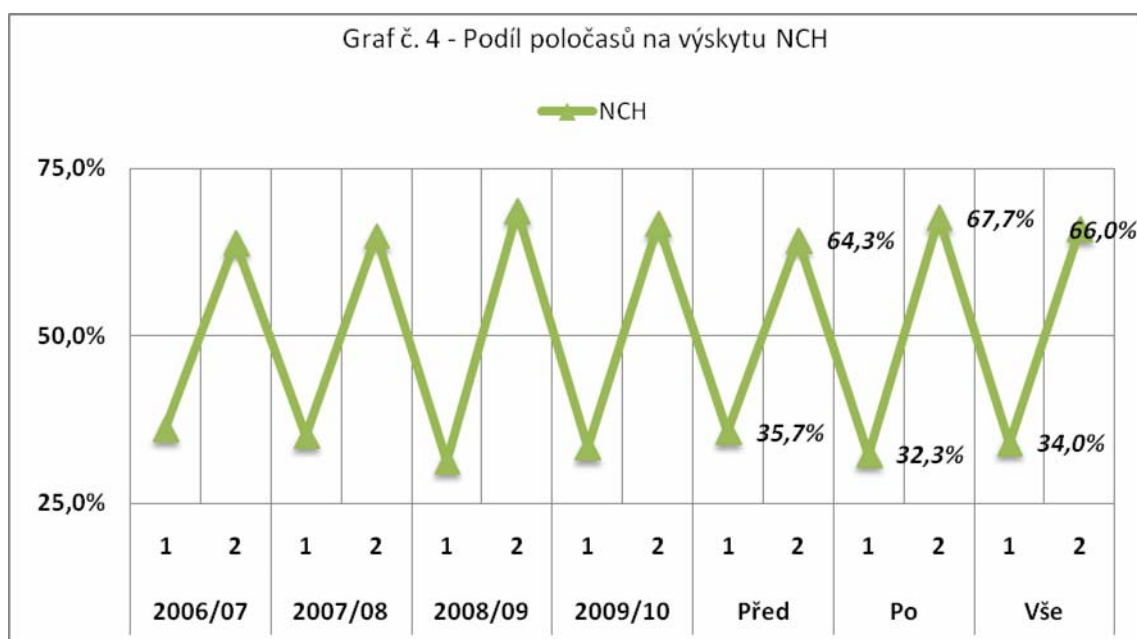
	2006/07		2007/08		2008/09		2009/10	
	1	2	1	2	1	2	1	2
U	38,8%	61,2%	29,8%	70,2%	34,2%	65,8%	36,3%	63,7%
T	32,7%	67,3%	41,7%	58,3%	25,7%	74,3%	28,2%	71,8%
D	0,0%	100,0%	33,3%	66,7%	20,0%	80,0%	0,0%	100,0%
NCH	36,1%	63,9%	35,1%	64,9%	31,3%	68,7%	33,3%	66,7%

Tabulka č. 11 obsahuje stejné hodnoty vztažené na období před a po změně pravidel a celkový podíl v sledovaném 4letém období. Lze konstatovat, že po změně pravidel se ještě zvýšil procentuální podíl výskytu NCH v 2. poločase utkání.

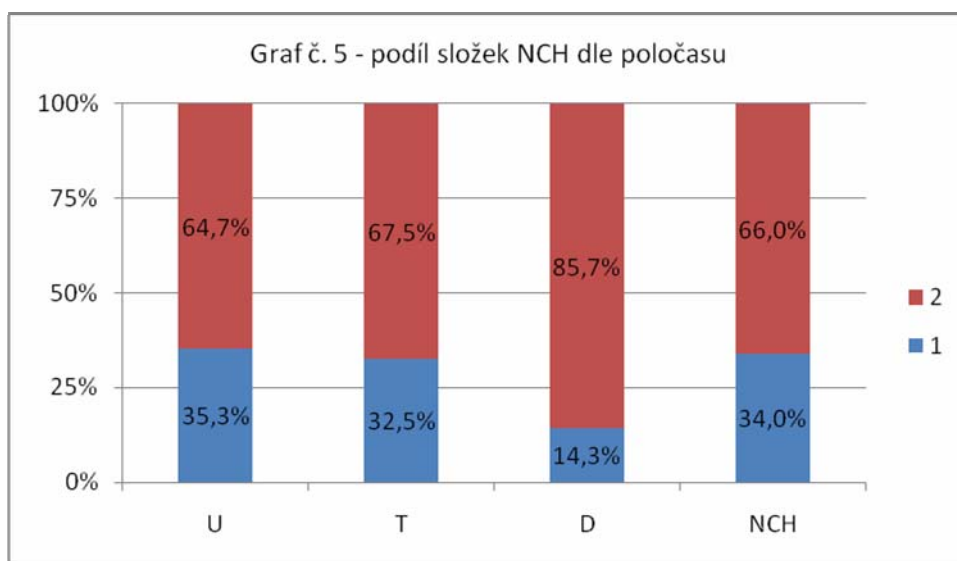
Tabulka č. 11 - Procentuální podíl NCH dle poločasu

	Před		Po		Vše	
	1	2	1	2	1	2
U	35,5%	64,5%	35,2%	64,8%	35,3%	64,7%
T	36,6%	63,4%	27,0%	73,0%	32,5%	67,5%
D	16,7%	83,3%	12,5%	87,5%	14,3%	85,7%
NCH	35,7%	64,3%	32,3%	67,7%	34,0%	66,0%

Graf č. 4 vykresluje podíl celkového NCH v příslušných hracích polovinách pro sledovaná období.

Graf č. 5 znázorňuje poměr jednotlivých složek NCH k celkovému počtu příslušných složek. Hodnota 1 z legendy znázorňuje 1. poločas, 2 analogicky 2. poločas. Z grafu je patrná dominance 2. poločasu na podílu výskytu NCH. Zcela markantní je tento rozdíl u D.

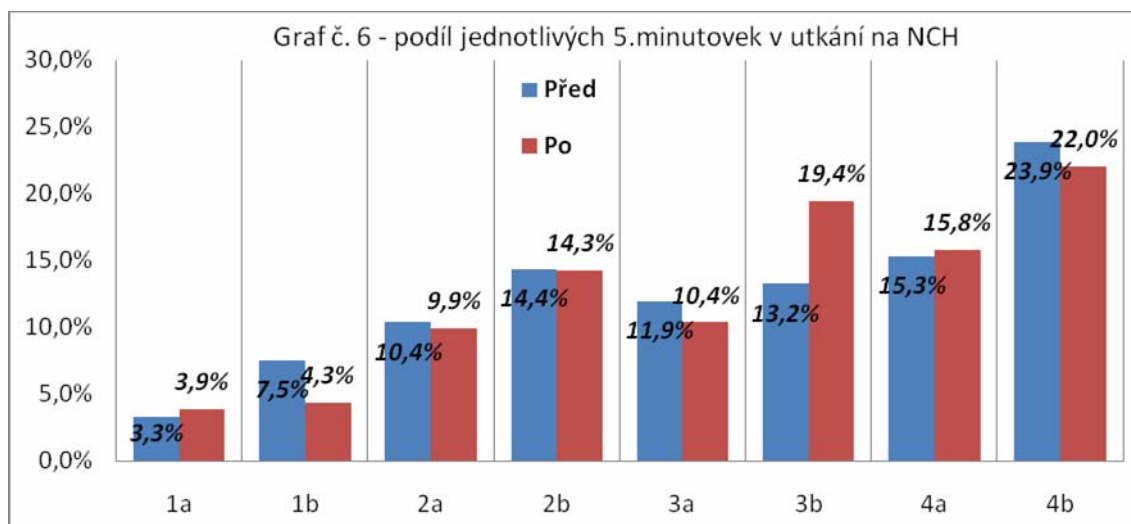

Tabulka č. 12 uvádí procentuální podíl jednotlivých polovin 10 minutových hracích intervalů. Číslo (1,2,3,4) uvádí čtvrtinu utkání a písmeno, které jej doprovází, značí příslušnou polovinu (a = 1-5 minuta, b = 6-10 minuta) dané čtvrtiny. Po změně pravidel se zvyšuje podíl 1. polovin hracích období na výskytu U. Největší procentuální podíl na výskytu NCH má 2. polovina 4. hracího období. Zajímavý údaj je po změně pravidel u T v 2. polovině 3. čtvrtiny, která získala majoritní podíl na T (nárůst o cca 8% oproti období před změnou pravidel).

Tabulka č. 12 - Procentuální podíl jednotlivých polovin hracího období na NCH

	Před				Po			
	U	T	D	NCH	U	T	D	NCH
1a	2,6%	4,4%	0,0%	3,3%	5,1%	1,4%	0,0%	3,9%
1b	7,6%	6,9%	16,7%	7,5%	4,4%	4,2%	0,0%	4,3%
2a	9,7%	11,4%	0,0%	10,4%	12,1%	5,7%	0,0%	9,9%
2b	14,3%	14,5%	0,0%	14,4%	13,6%	15,6%	12,5%	14,3%
3a	11,6%	12,0%	33,3%	11,9%	10,2%	11,3%	0,0%	10,4%
3b	12,0%	15,5%	16,7%	13,2%	17,8%	23,4%	16,7%	19,4%
4a	15,8%	14,8%	16,7%	15,3%	13,3%	20,5%	29,2%	15,8%
4b	26,3%	20,4%	16,7%	23,9%	23,5%	17,7%	41,7%	22,0%

Graf č. 6 ukazuje podíl jednotlivých pětiminutových intervalů na celkovém nesportovním chování pro celé 4leté období. Výrazný nárůst (o 6,2 % bodu) u 2. pětiminutovky 3. hracích období.

Tabulka č. 13 znázorňuje procentuální rozdíly výskytu NCH podle výsledku utkání, přičemž hodnota 1 značí utkání, která skončí 10 bodovým a nižším rozdílem, 2 značí 11ti bodový a vyšší rozdíl. Tabulka je vztažena k jednotlivým sezónám.

Tabulka č. 13 - Procentuální podíl NCH dle bodového rozdílu

	U		T		D		NCH	
	1	2	1	2	1	2	1	2
2006/07	42,6%	57,4%	50,0%	50,0%	100,0%	0,0%	47,1%	52,9%
2007/08	42,9%	57,1%	40,7%	59,3%	0,0%	100,0%	41,9%	58,1%
2008/09	42,5%	57,5%	39,1%	60,9%	40,0%	60,0%	41,5%	58,5%
2009/10	48,4%	51,6%	49,3%	50,7%	33,3%	66,7%	48,5%	51,5%

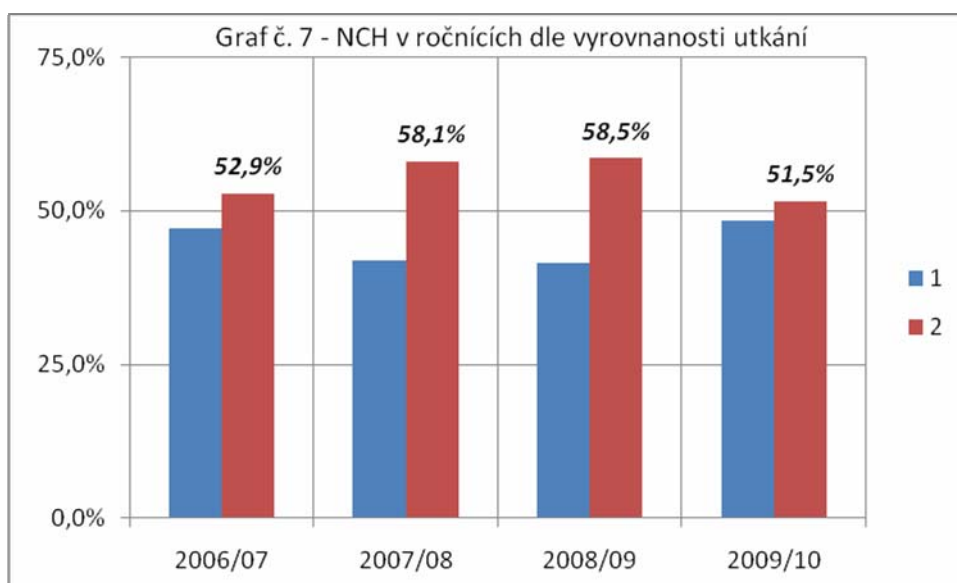
Tabulka č. 14 obsahuje stejné informace, kterou jsou rozděleny do období před/po změně pravidel a celkového 4letého podílu NCH dle výsledku utkání na celkovém

NCH. U všech atributů (vyjma D) je vidět procentuální nárůst výskytu pro „vyrovnaná“ utkání. To znamená v utkáních, která skončí 10 a nižším rozdílem.

Tabulka č. 14 - Procentuální podíl NCH dle bodvého stavu

	U		T		D		NCH	
	1	2	1	2	1	2	1	2
před	42,8%	57,2%	43,2%	56,8%	75,0%	25,0%	43,4%	56,6%
po	45,4%	54,6%	44,4%	55,6%	37,5%	62,5%	45,0%	55,0%
celkem	44,4%	55,6%	43,9%	56,1%	50,0%	50,0%	44,3%	55,7%

Graf č. 7 znázorňuje podíly NCH na celkovém NCH dle bodového výsledku utkání. Ve všech sledovaných obdobích se nadpoloviční měrou podílejí prohrávající družstva. V sezóně 09/10 je tento podíl minimální (rozdíl 3%)

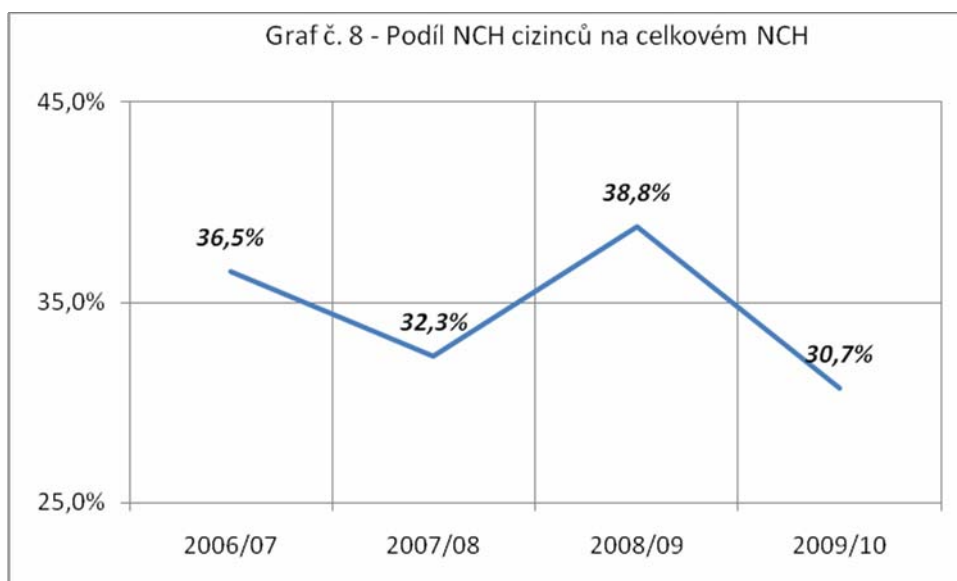
Tabulka č. 15 představuje počty utkání (PU), absolutní četnost NCH, poté absolutní četnost NCH cizinců. Podíl cizinců je četnost NCH vůči četnosti NCH celkem. Následuje sloupec s ukazatelem NCH na jedno utkání a totéž pro NCH cizinců. Největší

podíl zahraničních hráčů je v sezóně 08/09 38,8%. Cizinci v celém čtyřletém období podíleli více než 34% na NCH v NBL.

Tabulka č. 15 – Podíl cizinců na NCH

	PU	NCH	NCH cizinců	% podíl cizinců	NCH/utkání	NCH ciz./utkání
2006/07	264	178	65	36,5%	0,67	0,25
2007/08	264	291	94	32,3%	1,10	0,36
2008/09	220	232	90	38,8%	1,05	0,41
2009/10	264	231	71	30,7%	0,88	0,27
před	528	469	159	33,9%	0,89	0,30
po	484	463	161	34,8%	0,96	0,33
celkem	1012	932	320	34,3%	0,92	0,32

Graf č. 8 Znázorňuje podíl NCH cizinců na celkovém NCH během sledovaných období. Pro sezónu 09/10 je pokles podílu NCH cizinců na celkovém NCH o více než 8%.

Tabulka č. 16 obsahuje absolutní četnosti pro počet utkání (PU), chyby nesportovní, technické, diskvalifikující (U/TCH/DCH), jejich sumu v podobě nesportovního chování (NCH) to vše pro fázi základní části soutěže a play-off.

Tabulka č. 16 - Absolutní četnosti složek NCH v ZČ a Play-off

	Základní část					Play-off				
	PU	U	TCH	DCH	NCH	PU	U	TCH	DCH	NCH
2006/07	264	104	84	3	191	24	16	6	0	22
2007/08	264	178	110	3	291	28	14	6	1	21
2008/09	220	160	67	5	232	25	13	12	1	26
2009/10	264	157	71	3	231	26	12	7	1	20
před	528	282	194	6	482	52	30	12	1	43
po	484	317	138	8	463	51	25	19	2	46
celkem	1012	599	0	0	945	103	55	31	3	89

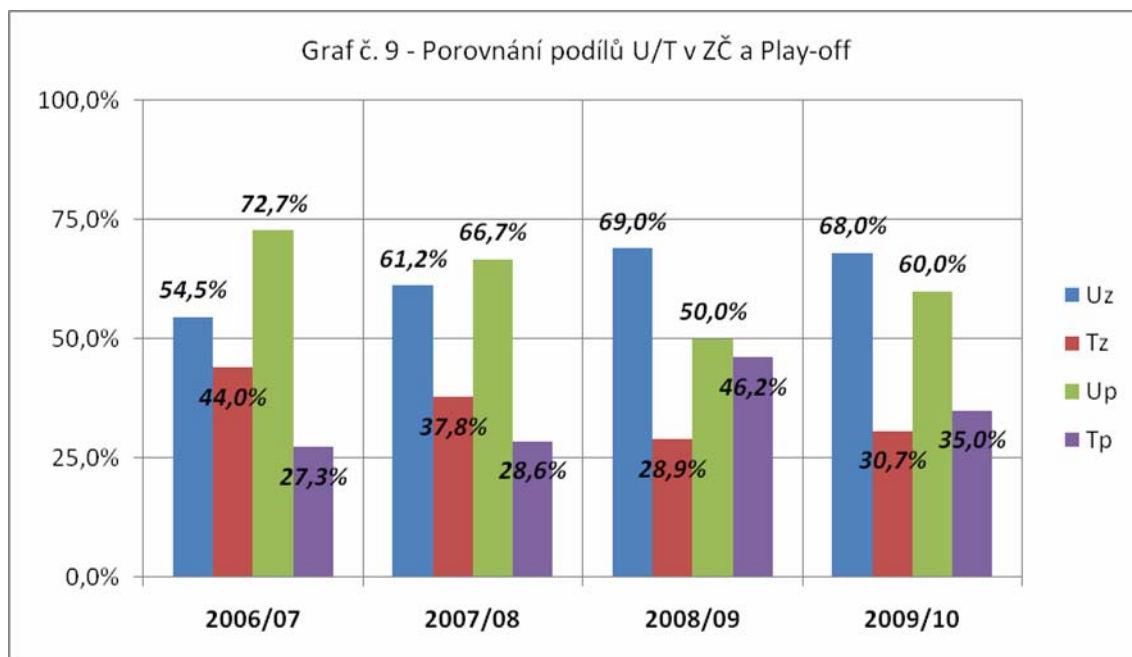
Tabulka č. 17 znázorňuje procentuální zastoupení jednotlivých složek NCH na celkovém NCH a jak v základní část, tak i v play-off. Tabulka ukazuje, že podíl jednotlivých složek NCH v ZČ a play-off je odlišný, největší rozdíl je v sezóně 06/07 kde variační rozpětí U činí cca 18%, naopak nejmenší variační rozpětí U je v sezóně 07/08 6,5%.

Tabulka č. 17 - % podíl U/T/D na NCH (ZČ vs. Play-off)

	Základní část			Play-off		
	U	T	D	U	T	D
2006/07	54,5%	44,0%	1,6%	72,7%	27,3%	0,0%
2007/08	61,2%	37,8%	1,0%	66,7%	28,6%	4,8%
2008/09	69,0%	28,9%	2,2%	50,0%	46,2%	3,8%
2009/10	68,0%	30,7%	1,3%	60,0%	35,0%	5,0%

Graf č. 9 znázorňuje podíly U/T na celkovém NCH v základní části a play-off. Uz značí U-chybu v ZČ, Tz T-chybu v ZČ, analogicky Up, Tp podíl v play-off. Z grafu je patrné,

že podíl nesportovních chyb v play-off na celkovém nesportovním chování je vyšší než v základní části. Analogicky to znamená, že podíl T na celkovém NCH je v play-off nižší.

Tabulka č. 18 udává absolutní četnosti U/T/D a NCH pro ročník 2006/2007, dále pak výkonnostní kategorii pro danou sezónu a umístění na konci základní části. Pokud

družstvo dosáhne lepšího výsledku, než předpokládá jeho VK je toto označeno modře. V případě, že se družstvo umístilo hůře, než se očekávalo dle VK, je vybarveno červeně. V tomto ročníku mají největší absolutní četnost NCH družstva USK a Ostrava. Variační rozpětí NCH je 17.

Tabulka č. 18 - Absolutní četnosti NCH družstev v období 06/07

2006/2007	U	T	D	NCH	VK	Umístění
Nymburk	10	8	0	18	1	1
Nový J	8	2	0	10	1	2
Prostějov	10	1	0	11	1	3
Pardubice	4	5	0	9	2	4
Děčín	6	4	0	10	1	5
USK	10	15	1	26	2	6
Opava	7	6	0	13	3	7
Kolín	10	6	0	16	3	8
Ostrava	12	11	1	24	2	9
Poděbrady	6	10	1	17	2	10
Brno	13	5	0	18	3	11
Vyšehrad	7	11	1	19	3	12

Tabulka č. 19 viz tabulka č. 17 pouze pro sledované období 2007/2008. V tomto ročníku nevyšší absolutní četnost NCH patří družstvu Prostějovu, následuje USK. Variační rozpětí NCH v tomto období je 35.

Tabulka č. 19 - Absolutní četnosti NCH družstev v období 07/08

2007/2008	U	T	D	NCH	VK	Umístění
Nymburk	7	8	1	16	1	1
Nový J	11	6	0	17	2	2
Prostějov	30	18	1	49	1	3
Pardubice	15	8	0	23	1	4
Děčín	10	4	0	14	2	5
USK	27	9	0	36	2	6
Opava	8	8	0	16	3	7
Kolín	13	6	0	19	1	8
Ostrava	14	13	0	27	3	9
Poděbrady	11	9	0	20	2	10
Brno	15	13	0	28	3	11
Vyšehrad	13	12	0	25	3	12

Tabulka č. 20 sleduje období 2008/2009. Největší absolutní četnost NCH v této sezóně (po změně pravidel) má družstvo Pardubic, za ním Brno. Variační rozpětí NCH je 35.

Tabulka č. 20 - Absolutní četnosti NCH družstev v období 08/09

2008/2009	U	T	D	NCH	VK	Umístění
Nymburk	10	8	2	20	1	1
Nový J	10	5	0	15	1	2
Prostějov	19	5	0	24	1	3
Pardubice	18	12	2	32	1	4
Děčín	10	8	0	18	3	5
USK	20	3	0	23	2	6
Opava	14	3	1	18	3	7
Kolín	10	7	0	17	2	8
Ostrava	10	5	0	15	2	9
Poděbrady	16	5	0	21	3	10
Brno	17	9	0	26	3	11

Tabulka č. 21 pro období 2009/2010. Nejmenší absolutní četnost NCH má družstvo Nymburka (nejnižší hodnota ve čtyřletém období). Variační rozpětí NCH činí 21.

Tabulka č. 21 - Absolutní četnosti NCH družstev v období 09/10

2009/2010	U	T	D	NCH	VK	Umístění
Nymburk	6	3	0	9	1	1
Nový J	9	6	1	16	1	2
Prostějov	15	8	1	24	1	3
Pardubice	14	3	1	18	2	4
Děčín	11	7	0	18	1	5
USK	8	4	0	12	2	6
Opava	13	3	0	16	2	7
Kolín	12	10	0	22	3	8
Ostrava	9	7	0	16	2	9
Poděbrady	20	9	0	29	3	10
Brno	16	5	0	21	3	11
Vyšehrad	24	6	0	30	3	12

Tabulka č. 22 znázorňuje absolutní četnosti složek NCH v jednotlivých ročnících podle prostředí (domácí x hosté).

Tabulka č. 22 - absolutní četnost výskytu NCH dle prostředí

	2006-2007		2007-2008		2008-2009		2009-2010	
	A	B	A	B	A	B	A	B
U	47	57	82	96	82	78	72	85
T	33	51	41	69	26	41	25	46
D	0	3	2	1	2	3	2	1
NCH	80	111	125	166	110	122	99	132
Celkem	191		291		232		231	

Tabulka č. 23 udává relativní četnosti NCH/utkáni podle toho zda se provinilo družstvo domácích, nebo hostů. Před změnou pravidel byl rozdíl ve výskytu NCH o 0,13 nesportovního chování na utkání častější pro družstvo hostů. Po změně pravidel se tento rozdíl zmenšil, hosté mají o 0,9 NCH/utkáni vyšší hodnotu.

Tabulka č. 23 - Relativní četnost NCH/utkáni dle prostředí před/po změně pravidel

	Před		Po		Celkem	
	A	B	A	B	A	B
U	0,24	0,29	0,32	0,34	0,28	0,31
T	0,14	0,23	0,11	0,18	0,12	0,20
D	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
NCH	0,39	0,52	0,43	0,52	0,41	0,52
Celkem	0,91		0,96		0,93	
PU	528		484		1012	

5. DISKUSE A ZÁVĚRY

H1: *Relativní četnost nesportovního chování na utkání ve dvouletém období po změně pravidel je vyšší, než ve dvouletém období před změnou pravidel.*

H1 potvrzuje se.

Z tabulky č. 4 zjistíme, že ve zkoumaném dvouletém období před změnou pravidel je relativní četnost projevů NCH nižší 0,91 případu NCH na utkání, než po změně pravidel 0,96. Z grafu č. 1 je pak zřejmé, že četnost relativního výskytu NCH v sezóně 2007/2008 byla nejvyšší, což zajisté souvisí s Memorandem 2007 – ve kterém se upravují a zpřísňují postupy „boje“ proti přílišné agresivitě formou U a neslušnému chování ve formě T.

V grafu se také potvrzuje nárůst U chyb už od memoranda 2007, nejvyšší relativní četnosti dosahuje právě v sezóně 2008/2009, tedy v době, kdy vešla v platnost nová pravidla.

V tabulce č. 4 je evidentní pokles výskytu NCH pro sezónu 2009/10. Pokud tedy byly dodrženy postupy a principy, nastolené v Memorandu 2007 a následně 2008, družstva (resp. hráči) se dopouštěla nesportovního chování v menší míře. To znamená, že se musela přizpůsobit změně pravidel a zpřísněnému trendu v posuzování a trestání NCH.

Je otázkou, zda tento trend bude nadále pokračovat a jestli se bude snižovat výskyt NCH i v dalších sezónách?

H2: *Alespoň v jednom sledovaném období (sezóně) bude relativní četnost NCH na utkání vyšší než 1,0.*

H2 se potvrzuje.

Z grafu č. 1 a tabulky č. 4 je patrné, že relativní četnost NCH 1,0 a vyšší byla dosažena ve dvou sezonách a to 2007/2008 a 2008/2009. Oba tyto ročníky jsou charakteristické ve změnách posuzování NCH pro rozhodčí. Sezónu 2007/2008 ovlivnil „pouze“ dokument Memoranda (2007), ale ten byl svým obsahem stěžejní. Předpokládá se, že kdyby vyšlo až Memorandum 2008 spolu se změnami pravidel, relativní četnost v ročníku 2008/2009 by byla nejvyšší.

H3: *NCH se častěji dopouští družstva, která v daném okamžiku prohrávají.*

H3 se potvrzuje.

Tabulka č. 6 a 7 a graf č. 2 potvrzují, že jak u U tak u T se ve sledovaném 4letém období vždy podílí na NCH nadpolovičním poměrem družstva prohrávající. Největší nepoměr se nalézá mezi TCH. Zde se prohrávající v období po změně pravidel družstvo podílí více než 70%. Nárůst U způsobuje, že celkový poměr klesá, pro období před změnou pravidel to činilo 62,2% prohrávající družstva, po změně pravidel je to 61,1%. Výskyt U-chyb se jeví nelogicky, neboť se ho dopouštěla vyhrávající družstva ve 42,6%. Zde se pravděpodobně jedná o „netaktické“ U-chyby, tedy zastavení rychlého protiútoky, či U-chyby v posledních minutách při faulování bez snahy hrát míč.

Přesto cca 40% podíl na NCH vyhrávajících družstev se dá odůvodnit vztahem, který uvádí ČERNEK člověk – výkon – vítězství. Tedy, že vítězství může být dosahováno navzdory zásadám fair play a sportovní etiky.

Po změně pravidel došlo k zvýšení podílu vyhrávajících družstev na NCH. To je způsobeno především růstem počtu nesportovních chyb vyhrávajících týmů.

H4: *Největší relativní četnost NCH na utkání mají družstva 3. výkonnostní kategorie.*

H4 se potvrzuje.

Tabulka č. 9 a graf č. 3 potvrzuje, že nejčastěji se dopouští nesportovního chování družstva, která jsme v tabulce č. 2 zařadili do 3. výkonnostní kategorie. Nejčastěji se NCH dopouští družstva 3.VK a to proti družstvům 2.VK. Na druhé straně nejčastější výskyt TCH se objevuje u vzájemných soubojů družstev 3.VK.

V klání družstev 3 VK dochází k nenaplnění aspirační úrovně, jež vede ke vzniku frustrace. Málo kdo si z „outsiderů“ může klást cíle porazit leadera tabulky, či top týmy. Proto aspirace k vítězství směřují na příkladě VK 3 k družstvům stejné VK nebo VK 2. V NBL v podstatě platí bipolární rozdělení družstev, kdy družstvům VK 1

mohou sekundovat prakticky jen 2 družstva z VK 2 (obecně). Naopak zbytek družstev lze považovat za podstatně vyrovnanější.

H5: Ukazatelé relativní četnosti NCH na utkání budou největší mezi družstvy stejné výkonnostní kategorie.

H5 se zamítá.

Z tabulky č. 8 a 9 a grafu č. 3 vyplývá, že družstva první a třetí výkonnostní kategorie tuto hypotézu potvrzují, ale v případě VK 2 je nejvyšší relativní četnost NCH na utkání proti družstvům VK 3. Přesto tento rozdíl není markantní a obecně můžeme říci, že u družstev stejné výkonnostní kategorie je velká pravděpodobnost NCH. Což souvisí s tím, že mezi těmito družstvy jsou vyšší nároky na úroveň výkonu = vyšší aspirační úroveň. S přihlédnutím k zmíněnému bipolárnímu „rozložení basketbalových kvalit“ družstev na prvních 5 družstev vysoké výkonnosti (1-5. místě), zbylá družstva jsou vzájemně více konkurenceschopná. Proto mohou být jejich utkání emotivnější a v důsledku frustrace ze sportovního neúspěchu (v daném utkání) i náchylnější na projevy NCH.

H6: K nesportovnímu chování se častěji uchylují hostující družstva.

H6 se potvrzuje.

Tabulky č. 22 a 23 potvrzují, že NCH se častěji dopouštějí družstva v „cizím“ prostředí, tedy hostující družstva. Tento ukazatel projevuje pozitivní trend stírání tohoto rozdílu. Je možné vznést spekulativní hypotézu, že se možná vytrácí poplatnost rozhodčích „připískávat“ domácím družstvům. Zároveň je třeba zmínit psychickou důležitost domácího prostředí, včetně divácké podpory. Dá se přepokládat, že výkon družstev v domácím prostředí bude vyšší. V tomto případě mohou v domácím prostředí družstva vyhrávat a nevzniká u nich frustrace z nedosahování výsledku a opačně u hostujícího družstva.

H7: K nesportovnímu chování dochází častěji ve druhém poločase.

H7 se potvrzuje.

Z tabulek č. 10 a 11 a grafů č. 4 a 5 je evidentní dominance druhého poločasu na výskytu NCH v utkání. Celkem čtyřleté období vykazuje poměr NCH 34% 1. poločasu oproti 66% v druhém poločase.

To potvrzuje tvrzení, že s úbytkem sil roste frustrace, která může být jedním z faktorů vzniku NCH.

H8: K nesportovnímu chování dochází častěji v druhých polovinách 10ti minutových hracích intervalů (období).

H8 se potvrzuje.

Tabulka č. 12 a graf č. 6 informují o procentuálním podílu jednotlivých pětiminutovek na NCH. Obecně platí, že podíl NCH s časem narůstá. V porovnání jednotlivých pětiminutovek je zřejmé, že před změnou i po změně pravidel je vyšší podíl 2. pětiminutovek na celkovém NCH oproti pětiminutovkám prvním.

H9: V utkáních, která skončí 10 bodovým rozdílem a nižším, bude větší výskyt NCH.

H9 se zamítá.

Z tabulek č. 13 a 14 a grafu č. 7 je zřejmé, že podíl NCH je ve všech sledovaných obdobích nadpoloviční pro výsledný bodový rozdíl utkání o 11 a více bodů. Tento poměr se po změně pravidel začal stírat (z 13% před změnou pravidel na 10%). Konkrétně pro poslední sledovaný ročník 09/10 byl rozdíl podílu NCH pouhé 3% ve „prospěch“ utkáních s rozdílem 11 bodů a více.

H10: Podíl nesportovního chování cizinců na celkové hodnotě NCH hráči je nadpoloviční.

H10 se zamítá.

Z tabulky č 15 a grafu č. 8 je jednoznačné, že podíl cizinců na NCH není více jak 50%.

H11: *V 4letém časovém období má relativní četnost nesportovního chování lineární sestupnou tendenci.*

H11 se zamítá.

Dle tabulky č. 4 a grafu č. 1 je jednoznačné, že četnost NCH nemá lineární setupnou tendenci. V ročníku 06/07 byl výskyt NCH/utkáni nejnižší. Nejvyšší byla naopak v sezóně 07/08 a až poté lineárně klesá.

H12: *V play-off je stejný podíl (+-5%) složek nesportovního chování jako v základní části.*

H12 se zamítá.

Z tabulky č. 16 a grafu č. 8 je patrné, že nejmenší variační rozpětí u U bylo v sezóně 07/08 a přesto bylo větší než 6,5%.

H13: *Největší relativní četnost U-chyb bude v sezoně 2008/2009.*

H13 se potvrzuje.

Dle tabulky č. 4 se ověřilo a potvrdilo, že nejvyšší relativní četnost U/utkáni byla v sezóně 08/09, tedy v době, kdy začala platit nová pravidla.

8. ZÁVĚRY

Zjistilo se, že nesportovní výskyt nesportovního chování v období po změně pravidel narostl, což znamená, že se zpřísnilo jeho trestání. Změna pravidel a především asi změny postojů ve snaze bojovat s nesportovními projevy, ke kterým basketbal tížil, se projeví i v tomto výzkumu.

Tendence, kterým by se měla rozhodcovská praxe ubírat je nulová tolerance k projevům nesportovního chování. Je třeba si uvědomit, že každý nepotrestaný projev tohoto charakteru zvyšuje pravděpodobnost jeho opakování. Rozhodčí v sobě musí najít odvahu, nebránit se tyto „excesy“ trestat. Koneckonců je to jejich povinnost – musí se řídit pravidly. Rovněž je opora v pravidlech přehlédnout drobné administrativní pochybení družstev, ale především nesportovní chování hráčů, by se nemělo přehlížet.

Obecně snahy o vyčištění hry by měly hledat širší společenský konsensus, především i mezi samotnými hráči, trenéry a činovníky basketbalu. V ideálním případě i mezi diváky a médii.

Navzdory tomu, že basketbal reflektuje vývoj a změny basketbalu, je správné, že je regulován shora a nepodléhá tak živelnému (neudržitelnému) vývoji. Právě dynamika změn pravidel basketbal činí oproti ostatním sportu v tomto ohledu jedinečným.

Dále je třeba zmínit, že samotná regulace norem (pravidel) a změny v trendech rozhodování basketbal od nesportovních projevů neuchrání. Nehledě na multifaktoriální podíl složek vyvolávajících nesportovní chování (vztek, agrese, frustrace atd.). Tzv. individuální difference (HYHLÍK, NAKONEČNÝ, 1973) značí, že osobnost je individuální, jedinečně uspořádaný celek duševního života. Jednotlivé osobnosti se liší genotypicky, ale i v dimenzích získaných vlastností.

Doporučení pro trenérskou praxi musí znít stejně, nulovou toleranci k nesportovnímu chování od samých začátků basketbalové přípravy. Represivní snahy v mužském basketbale mohou přinést své ovoce, ale výchovný potenciál je v této kategorii už minimální. Proto se musí začít výchovou. Výchovou k odpovědnosti, vštěpování principů fair-play. Ale především hrát. Hrát si. Hrát pro radost. Z tohoto důvodu tu přece sportovní hry jsou.

9. SEZNAM LITERATURY

ARGAJ, G. *Vztahy základných postojov hra, pohybová hra, športová hra*. In HŮLKA, K. (ed.). *Sborník příspěvků ze semináře Sportovní hry 2007*. Ed. K. Hůlka. Olomouc: FTK UP, 2007, s.10-13

BURIÁNEK, J. *Sociologie*. Praha: Fortuna, 1996

BURTON, A., RAEDEKE, T.: *Sport psychology for coaches*. USA: 2008. ISBN 13-978-0-7360-3986-4

ČERNEK, M. *Sokolství a olympismus*. Ostrava: 2008, sv. 31, s. 48-56. ISSN 1211-6521

DOBŘÝ, L. *Didaktika sportovních her*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 14-682-88

DOBŘÝ, L., SEMIGINOVSKÝ, B. *Sportovní hry. Výkon a trénink*. Praha: Olympia, 1988
HÁTLOVÁ, B., HOŠEK, V., SLEPIČKA, P.: *Psychologie sportu*. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1602-5

GEEN, R. G. *Human Agression*. Pacific Grove: Brooks, 1990

JERÁBEK, H. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Carolinum, 1992

HYHLÍK, F., NAKONEČNÝ, M. *Malá encyklopedie současné psychologie*. Praha: SPN, 1973

MACÁK, I., HOŠEK V. *Psychologie tělesné výchovy a sportu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

MACHAČ, M. *Harmonizing of mental States and Performance*. Praha: UK, 1976

NAKONEČNÝ, M: *Základy psychologie osobnosti*. 2.vyd. Praha: UK, 1998. ISBN 80-200-0628-1

OBORNÝ, J. *Filozofické a etické pohľady do športovej humanistiky*. Bratislava: Slovenská vedecká spoločnosť pre telesnú výchovu a šport. Bratislava: 2001. ISBN 80-968252-7-5

- PROCHÁZKA, Z. Pravidla basketbalu platná od 1. 9. 2004. Praha: ČBF s.r.o., 2004
- SLEPIČKA, P., SLEPIČKOVÁ I. Agrese, násilí a sportovní činnost. In HOGENOVÁ, A. (ed.), *Filosofie sportu. Sborník příspěvků semináře s mezinárodní účastí k problematice „Etika sportu“ a „Sport – Eros – Smrt“*. Praha: Karolinum, 1999
- SLOVÍK, J., et al. *Didaktika športových hier*. Bratislava: UK, 1993. ISBN 80-223-0504-9
- STRÖHER, M. *Basketball The Rules 1931-2000 including the very first playing rules from 1891*. Munich: Federation Internationale de Basketball, 2001
- TOMAJKO, D. *Pohybová hra*. Habilitační práce. FTK UP v Olomouci, 1998
- TYRŠ, M. *Náš úkol, směr a cíl*. Praha: Nakladatelství _OS, 1946
- VÁGNEROVÁ, M.: *Úvod do psychologie*. Praha: 1997. ISBN 80-7184-421-7
- VELENSKÝ, M. *Pojetí basketbalového učiva pro děti a mládež*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1480-9.
- VELENSKÝ, M. *Studie nesportovního chování (na příkladu nejvyšší basketbalové soutěže mužů v Česku)*. Praha, 2003. Disertační práce na UK FTVS
- VIDMAN, L. *Od Olympu k Panteonu : antické náboženství a morálka*. Praha : Vyšehrad, 1997. ISBN 80-7021-221-7
- .FIBA. *FIBA Quick facts* [cit. 29.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.fiba.com/pages/eng/fc/FIBA/quicFact/p/openNodeIDs/962/selectNodeID/962/quicFacts.html>
- Řády ČBF. *Stanovy ČBF, o.s.* [cit. 29.8.2010]. Dostupné z:
www.cbf.cz/ftp/data/rady-2010/stanovy.pdf
- Stanovy ALK. *Stanovy zájmového sdružení právnických osob asociace prvoligových klubů*. [cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
http://www.alk-basketbal.cz/download/1201781862__stanovy.pdf
- Komise evropských společenství. *Bílá kniha sportu*. [cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
http://www.msmt.cz/uploads/soubory/TVS/2008/Bila_kniha_sport_cze.pdf
- Evropská charta sportu*. [cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/Files/PDF/ECHS.PDF>
- Rada Evropy. *Kodex sportovní etiky*. MSL-7(92)11. [cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/TVS/2002/KODEX.PDF>
- FIBA. *Clean Game Campaign*. [cit. 25.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.fiba.com/pages/eng/fc/FIBA/fibaProg/fibaCleaGame.asp>
- FIBA. *Historie basketbalových pravidel*. [cit. 25.8.2010]. Dostupné z:

http://www.fibaeurope.com/cid_XkjlRrRgGO-3gPxQn0XQO3.html

VYKLICKÝ, R. *Pravidla Basketbalu 2008*. ČABR. (Platnost od 1.10.2008).
[cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.cbf.cz/cabr/index.php?type=rady-a-pravidla>

VYKLICKÝ, R. *Pravidla basketbalu 2008 – Manuál - Mechanika pro 2 rozhodčí*. ČABR.
[cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
http://www.cbf.cz/cabr/files/Mech2_2008.pdf

ČBF. Soutěžní řád basketbalu. [cit. 20.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.cbf.cz/administrativa/rady-2010.html>

ALK. Rozpis NBL od ALK. [cit. 25.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.alk-basketbal.cz/index.php?all-dokument=1>

VYKLICKÝ, R. Memorandum 2007, 2008 [cit. 25.8.2010]. Dostupné z:
<http://www.cbf.cz/cabr/files/Memorandum2007.pdf>
<http://www.cbf.cz/cabr/files/Memorandum2008.pdf>

Kalokagathie. [cit. 21.8.2010]. Dostupné z:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Kalokagathia>